

SZAKDOLGOZAT

Gazsi Máté

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Károly Róbert Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak

**Az Abaúj LEADER helyi akciócsoport szerepe a turizmus
fejlesztésében**

Belső konzulens:

Dr. Koncz Gábor

egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:**

**Vidékfejlesztés és
Fenntartható Gazdaság
Intézet, Vidék- és
Területfejlesztési Tanszék**

Készítette:

Gazsi Máté

Gyöngyös

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Irodalmi áttekintés	5
2.1 A vidékfejlesztés	5
2.1.1 Vidékfejlesztés története és lehatárolása	5
2.1.2 A vidékfejlesztés történeti áttekintése az EU-ban	7
2.1.3 A vidékfejlesztés és a kapcsolatrendszerei	9
2.2 A LEADER	11
2.2.1 LEADER kialakulása és intézményi rendszere	11
2.2.2 A LEADER helyi akciócsoportok változása az egyes szakaszok alatt.....	13
2.2.3 LEADER akciócsoportok nagysága.....	13
2.2.4 A helyi akciócsoportok működése.....	14
2.2.5 A LEADER hét alapelve	14
3. Anyag és módszer	17
3.1 Az akciócsoport története	17
3.2 Területi lehatárolása.....	17
3.3 A terület tagoltsága.....	18
3.4 A vizsgált pályázatok települései	20
3.5 Módszer	21
4. Eredmények és értékelésük	24
4.1 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégia elemzése.....	24
4.2 Turizmus változása a térségben	28
4.3 Interjúk	32
4.3.1 Interjú Nagyné Szunyogh Adriennel, az akciócsoport vezetőjével	32
4.3.2 Interjúk a pályázókkal.....	35
5. Következtetések és javaslatok	41
6. Összefoglalás	43
Felhasznált irodalom.....	45
Ábrák jegyzéke	48
Mellékletek.....	49

1. Bevezetés

Az Abaúj Leader Egyesület Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében található. Az Egyesülethez 76 település tartozik, területének nagysága 1058 km². Ezek a települések az Encsi-, Gönci- és Szikszói járásban találhatóak. A három járás a leghátrányosabb járások közé tartozik az országban.

Az akciócsoport területét északról Szlovákia, keletről a Zempléni-hegység, nyugatról a Csereháti-dombság határolja. Fekvésének köszönhetően természeti adottságokban gazdag. Természeti kincsei viszonylagosan érintetlennek mondhatóak. A gazdasága fejletlen, legközelebbi gazdaságilag jelentős terület Miskolc és környéke, valamint Kassa és környéke.

A terület lakosságának száma folyamatos csökkenő tendenciát mutat, az előregedő társadalom jellemzi a településeket. A térségben az elvándorlás is megfigyelhető folyamat.

Az Egyesület területe számos vidékfejlesztési potenciált jelent, számos fejlesztési lehetőség adott a térségben. Ezért szerettem volna az Abaúj Leader Egyesület munkáját vizsgálni dolgozatomban.

Első körben a 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégiát vizsgáltam, melyből meg szerettem volna tudni, milyen tervezési folyamatok zajlottak és célok születtek. Ezt követően a turizmus és az ehhez kapcsolódó horizontális célok megvalósulását és az ezzel kapcsolatos tapasztalatokat mutatom be, mivel ezen ágazat a térségben kevésbé fejlett és hagyományokkal nem rendelkezik. Továbbá vizsgálata szembevető eredményekkel tud szolgálni, valamint a pályázók köre sokszínű.

A HFS megvalósításának vizsgálatakor az egyesület, valamint a pályázók véleményét is fontosnak találtam megvizsgálni. Az Egyesület részéről egy személyt, a munkacsoport vezetőjét interjúvoltam meg. A támogatottak részéről négy turizmus és vendéglátással kapcsolatos pályázóval készítettem rövid interjút. A pályázók számos esetben több projektet valósítottak meg támogatásból, ezért véleményemmel és tapasztalattal tudtak számomra szolgálni interjúim elkészítése során.

E módszerek segítségével szeretném a 2014-2020-as időszak HFS turizmusra vonatkozó projektjeinek megvalósulását és ezen célok hiányosságait megvizsgálni és bemutatni. Dolgozatom célja továbbá, hogy rámutassak az esetleges hiányosságokra.

2. Irodalmi áttekintés

2.1 A vidékfejlesztés

2.1.1 Vidékfejlesztés története és lehatárolása

A LEADER program a 1991-ben a vidékfejlesztés keretein belül jött létre, egy kísérleti program keretében. A korábbi központilag meghatározott és irányított alkalmazott módszer helyett az alulról jövő kezdeményezés módszerét kezdték alkalmazni. Ez a módszer lehetőséget ad, azaz támogatja a helybeli lakosságot arra, hogy helybeli erőforrások segítségével fejlesszék saját térségüket, stratégia alapján.

A vidékfejlesztéssel kapcsolatos kutatások és előkészítések hazánkban, a Nyugat-Európához viszonyítva később kezdődtek meg. A rendszerváltást megelőzően a vidéki térségek központilag irányított stratégia alapján kerültek fejlesztésre. A rendszerváltás után a vidéki térségekben felmerülő problémák és kihívások kapcsán következett be az úgynevezett vidéktudomány térnyerése. „Hazánkban is teret nyert az a megközelítés, amely szerint a vidék fogalma a centrum és periféria viszonyrendszerében értelmezhető”(EGRI és KŐSZEGI 2016). A vidéktudomány fogalma nem meghatározott fogalom, azt a szereplők valamint a trendek alkotják folyton újra (KOVÁCH 2012).

A vidékfejlesztés során a cél a tudatos beavatkozás a vidéki térségekben végbemenő és megvalósuló folyamatokba, változásokba. Ezek a beavatkozások lehetnek lokális (helyi szintű), regionális és globális (nemzetközi) szintűek is. Azonban ezen egységek fogalmi összemosódnak gyakorta módon (FARKAS 2002). A célokat tekintve a vidéki térségekben élő lakosság életszínvonalának növelése, gazdasági igényeinek kielégítése , a természeti erőforrások védelme és azoknak optimális használata az elsődleges cél. A vidékfejlesztés kialakulására és térnyerésére az idő haladtával egyre nyomasztóbb szükség volt. A vidékfejlesztés segítségével a vidéki társadalmak/térségek életében fellépő problémákra, átalakulásokra megoldást lehet nyújtani programok kidolgozásával. A vidékfejlesztésnek nemzetközi és hazai szinten is irányadónak tekinthető pillérei vannak, amelyet Cork-ban 1996-ban alkottak meg. Ezek a pillérek:

- Fenntartható fejlődés: a fejlődés olyan módon történik, hogy hosszú távon is lehet alkalmazni.
- Esélyegyenlőség javítása: a város-vidék közötti fejlettségbeli különbséget egyes intézkedésekkel csökkenteni (infrastruktúra, szolgáltatások).

- Integrált megközelítés: a különböző környezeti erőforrásokkal való gazdálkodás segítségével történő fejlesztések, mint például a turizmus ágazatának fejlesztése.
- Diverzifikáció: a vidéki társadalmak fejlesztése, megújítása a különböző gazdasági és társadalmi tevékenységekkel.
- Helyi cselekvés, globális felelősség: a helyi szinten végbemenő cselekvések kihatnak globális szinten is.
- Alulról vezéreltség: a korábbi központi irányítottságú vezéreltség helyett, a különböző szereplők bevonásával történő tervezés és vezetés.
- Egyszerű jogi szabályozás: a különböző szereplők feladatának megkönnyítése érdekében törekedni kell a jogi szabályozás egyszerűségére.
- Programozás: vidékfejlesztési programok kidolgozása különböző területi szinteken.
- Finanszírozhatóság: a térségi szereplők hitelhez jutásának elősegítése, valamint a bankszektor bevonása a támogatásokba.
- Intézményi háttér: a különböző szervezetek hatékonyságának fokozása (önkormányzatok, közösségi csoportok), a térségek és szervezeti egységek közötti kommunikáció és tapasztalatcsere elősegítése.
- Folyamatos monitoring és értékelés: az eredmények nyomon követése és vizsgálata, mely vizsgálatok segítségével új innovációkat lehet alkalmazni, ezen eredmények, továbbá viták során információkkal való megalapozottságot segítik.

Ezek a pillérek nyújtanak segítségek a vidéki társadalmak helyzetének és céljainak felmérésében és azok megoldásában. Továbbá Olajos István megfogalmazása szerint: „feladata az egységes európai eljárásrend olyan mértékű kialakítása, mely a helyi igényekre is nyitott, valamint az ellenőrzésben olyan monitoring-rendszer kialakítást, mely alapján szinte ki lehet zárni a támogatások jogcím nélküli felvételét, valamint a saját erő megkímélését” (OLAJOS 2008).

A vidék lehatárolásának fogalmát nehéz definiálni, számos eltérő definíciója van. Fehér Alajos ennek okait így foglalta össze:

- sokféle vidékkel kapcsolatos fogalom (vidéki jelleg, vidéki település, vidéki terület stb.) forog és keveredik a szakirodalomban és a gyakorlatban is,
- számos esetben a definíciók keverednek az általános megfogalmazásra törekvő és a szakma-specifikus (szakpolitikai) igényekkel,

- az európai és az észak-amerikai koncepciók között számos felfogásbeli különbséget találhatunk, az európai koncepciók a vidék meghatározása felől közelítik meg, ezzel szemben az észak-amerikaiak a városi területek mind pontosabb lehatárolására törekszenek (FEHÉR 1998).

Az első és a második megállapítás magyarázatot adhat a definiálás sikertelenségének okára, a harmadik megállapítás viszont már idejét múlt, mivel manapság már a két megközelítés ismert mindkét kontinensen. Ezért a számos definíció közül általánosságban véve az Európai Tanács Vidéki Térségek Európai Chartájának meghatározását tartjuk mérvadónak.

A vidéki térségek lehatárolását különböző szempontok szerint határozzuk meg, sokszor a népességet vizsgálva. Az Európai Unió 500 millió lakosa közül több mint a fele él vidéki területeken, ez a földrész összterületének 90%-át jelenti. Ilyenkor az adott településeken élő lakosság népsűrűségét (120 fő/km²-nél kisebb) vagy a lakosság számát (10 000 főnél kevesebb) veszik alapul. Elmondható, hogy Európa vidéki térségei nagyon különbözőek. Ezért elmondható, hogy a helyi összefogások és helyi kezdeményezések hatására a vidéki térségek fejlesztését segítik, ez a folyamat segítette a LEADER térnyerését. „Abban azonban mindenki egyetért, hogy a vidékkutatások jelentősége egyre nő, hiszen a rurális környezetben zajló vizsgálatok nem csupán elméleti és módszertani kérdéseket vetnek fel, de a gyakorlatba ültethető területfejlesztési megoldások alapját is képezhetik, így fontos társadalmi célok eléréséhez járulhatnak hozzá” (KOVÁCS 2015).

Az EU vidékfejlesztési programjai segítségével a vidékfejlesztés három kiemelt céljának a megvalósítását kívánják elősegíteni: a versenyképesség, a fenntarthatóság és a kohéziós erő. Az Európai Unió régiói, térségei közötti jövedelem és életszínvonalbeli különbségek kiegyenlítése a cél ezen programokkal.

2.1.2 A vidékfejlesztés történeti áttekintése az EU-ban

Elsődlegesen elmondható, hogy a vidékfejlesztés jogi szabályozási alapjai, fejlesztéspolitikán belül történő elhelyezése meglehetősen képlékeny területnek tekinthető (FINTA 2022). Az Európai Unióban a támogatáspolitikai intézkedési csomagok különböző időpontokban lettek megalkotva.

A regionális politika kialakulása előzte meg időben a vidékfejlesztési politikát. Az Európai Gazdasági Közösséget megalapító tagállamok már 1957. évi Római Szerződésben célként fogalmazták meg, hogy a régiók közötti különbségeket és azon régiók elmaradottságát

csökkentsék, melyek hátrányos helyzetűek. Ezt követően 1964-ben jelent meg a regionális politika közösségi célként, ennek irányítására 1967-ben hoztak létre külön főigazgatóságot. Az egymást kiegészítő strukturális alapok képezték a fejlesztések pénzügyi eszközeit. 1960-ban létrehozták az Európai Szociális Alapot, két évvel ezt követően az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapot (EMOGA), ezt követően tizenhárom évvel később az Európai Regionális Fejlesztési Alapot (ERFA, 1975). Ezeket az alapokat a területi felzárkóztatás céljának elérése érdekében biztosították és összekapcsolták. Az Európai Halászati Pénzügyi Eszközzel kiegészülve (HOPE, 1993) ez a három pénzügyi alap alkotta a Strukturális Alapokat egészen 2007.január 1-ig. Összességében „az egységes európai okmány óta az Európai Unió egyik kiemelt célkitűzése a gazdasági és szociális kohézió, a regionális konvergencia elősegítése” (ORBÁN 2015).

„A vidékfejlesztés politikája, az Európai Unióban először az AGENDA 2000 intézkedési csomag keretében jelent meg, amelynek alapja a többfunkciós mezőgazdaság és a vidéki társadalom szélesebb támogatása” (MÁTÉ és TÓTH 2022). Ez az intézkedési csomag előzményeként Európában a vidékfejlesztési politika a Közös Agrárpolitika kialakulásának részeként fejlődött. Létrejöttének fontos szerepe van a Strukturális Alapok és a Közös Agrárpolitika 1980-as évekbeli reformjához, valamint az 1991-ben megkötött Maastrichti Szerződéshez (CSÁKI 2000). Az európai strukturális valamint a beruházási alapoknak számos célkitűzése alapja a célkitűzéseinek. 1989 előtt számos alkalommal a projektfinanszírozások kereteiben érvényesítették a vidékfejlesztés Közös Agrárpolitikával összefüggő intézkedéseit. Az 1962-ben megalkotott Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapot (EMOGA) két évvel megalkotása után azaz 1964-ben, Orientációs Osztályra és a Garancia Osztályra bontották szét. Az Orientációs Osztály a strukturális akciók finanszírozására volt hivatott. Ezzel szemben a Garancia Osztály feladata az intervenciós politika érvényesítése volt, azaz a közös belső piaci árakért felelt (EGRI és KŐSZEGI 2016).

Az EMOGA működési és pénzügyi nehézségei miatt 1972-ben kerültek megalkotásra az első vidékfejlesztéshez köthető gazdaság- és társadalomszerkezeti irányelvek. Ezen irányelvek közül az első célja, hogy a felszabaduló területeket tovább fejlessze olyan módon, hogy az idősödő, gazdálkodással foglalkozó személyeket arra ösztönözzék, hogy a gazdálkodó tevékenységükkel számoljanak fel. Ezt az irányelvet követte a gazdaságok fejlesztését célzó irányelv, míg a harmadik irányelv a mezőgazdasági dolgozók képzettségi szintjének növelését célozta.

Az 1975-ös év kezdetével számos regionális jellegű akcióra került sor, ezek az akciók inkább a vidéki térségek átfogó fejlesztésére irányultak. Az agrárstruktúra-politikát új irányba mozdította a strukturális politikák, a vidékfejlesztés és a regionális fejlesztésekkel összekapcsolódott, új irányelvként megjelent a hegyi- és dombvidéki, valamint az elmaradott területeken történő gazdálkodásra vonatkozó is.

A Strukturális Alapok esetén a tevékenységeket az 1988-ban elfogadott „Delors csomag” irányította, ez a csomag megduplázta a regionális célokra fordított pénzeszközöket, továbbá csoportosította a célkitűzéseket, ezen felül elkülönítette az azokhoz kapcsolódó célterületeket. A Delors I. csomag az uniós politikák általános reformját és finanszírozásuk megújítását tartalmazta (SZEMPLÉR 2019). A Delors II. csomag látta el az úgynevezett „finomhangolás” feladatát (SZEMPLÉR 2019). A célkitűzés követendő irányként határozta meg, hogy a versenyképesség megőrzéséhez a garantált árak alacsonyabb világpiaci árakhoz történő közelítése hozzájárul, továbbá a korlátlan ártámogatások csökkentését, ezzel a piaci szereplőket gazdasági versenyhelyzetbe hozva, valamint a garantált felvásárlások mennyiségi korlátozását. A csomag javaslata volt még továbbá a modern kor elvárásainak megfelelő környezetkímélő mezőgazdasági szemlélet, azaz a környezetkímélő, kevésbé energia igényes művelési módok támogatása, illetve a gazdasági szempontból nyereségesebb intenzív termelési szerkezet kialakításának támogatása, ezek a javaslatok gazdasági és környezetvédelmi jelentőséggel is bírtak. „A vidéki társadalom jövője” címen hivatalos álláspontként is publikálta a Bizottság ezeket új elveket.

A korábbi évek agrár-, regionális, illetve strukturális politikájának hibáit ismeri el a dokumentum, melyben a vidéki társadalom lényegesebb problémáit összegezték, tehát nem történt lényegi változás a vidéki területek fejlődésében (EGRI ÉS KŐSZEGI 2016). „A dokumentum összegezte a vidéki társadalom lényegesebb problémáit, elismerve, hogy a korábbi évek agrár-, regionális, illetve strukturális politikája nem eredményezett lényegi változásokat a vidéki területek fejlődésében” (EGRI és KŐSZEGI 2016) Továbbá következtet arra, hogy a vidékfejlesztés nem azonos a mezőgazdaság fejlesztésével, mivel a vidéki társadalom problémáin csak komplex reformok és összetett fejlesztési programok nyújtanak megoldást.

2.1.3 A vidékfejlesztés és a kapcsolatrendszerei

A vidékfejlesztés az agrárpolitikával és a területfejlesztéssel is kapcsolatban áll. Ezen kapcsolata a két irányzatnak több közös céllal is rendelkezik. Ezek a célok egyesítik mind a

globális, mind a regionális, valamint a lokális érdekeket. Manapság a fejlesztések komplexitása, valamint az érdekek integrációja megköveteli az integrált vidékfejlesztést, ez a kifejezés a két módszerre utal. „A vidékfejlesztés a vidéki élet szereplőinek – polgármesterek, vidékfejlesztő értelmiségiek, vállalkozók, termelők – aktivitása” (GLATZ 2010).

Az előnyöket csak úgy tudjuk kiaknázni, ha természeti, a gazdasági, a társadalmi és az épített környezet együttes alakítását eszközöljük, ezzel továbbá a hátrányok is leküzdhetővé válnak. Egyetlen ágazatnak sem tulajdonítható kiemelet szerep, az összes ágazatban (természetközeli ágazatok, szolgáltatások, a centrumokkal kapcsolatban álló és a helyi felvevő piacokra épülő ipari tevékenységek) meg kell vizsgálni a bennük rejlő lehetőségeket (GYULAI 2000).

Az agrárpolitika önmagában nem tudja a vidéki térségekben felmerülő problémákat megoldani, viszont a mezőgazdaság valamint az erdőgazdálkodás területén jelentős szerepkört tölt be a vidéki térségek társadalmi munkamegosztásban vállalt feladatainak teljesítésében. Az agrárpolitika szerepe a vidéki térségekben, hogy a vidék agrárgazdálkodói képesek legyenek az élelmiszer- és ipari alapanyagellátás biztosítására, továbbá az ágazat nemzetközi versenyképessége növekedni tudjon, a foglalkoztatottak életszínvonalának permanens javítása, a természeti elemek megőrzése, ezen kívül védelme, valamint az állam területének kultúrállapotban tartása (FARKAS 2002). Ezen túl szabályozó szerepet játszik a tulajdon- és érdekviszonyok tekintetében, a modern kor társadalmi igényeinek megfelelő termelési szerkezetet és technológiáknak a megválasztását helyezi előtérbe és támogatja, mindezt a célkitűzések elérésének érdekében. „Természetesen mindez nem azt jelenti, hogy a gazdasági fejlődés önmagában megoldaná a vidéki térségek valamennyi problémáját, s felszámolná valamennyi hátrányát, csupán azt, hogy a működik és prosperáló gazdaság a területi fejlődés egyik fontos feltétele” (KIS és SZEKERESNÉ 2010).

Az területfejlesztéssel való kapcsolatát vizsgálva eltéréseket figyelhetünk meg. A vidékfejlesztést és a területfejlesztést számos esetben vizsgálták és hasonították össze (például: Farkas Tibor, Kőszegi Irén Rita, G. Fekete Éva is). A vidékfejlesztés a vidéki térségeket helyezi előtérbe. A vidék fejlődése szempontjából centrumokra szükség van, fejlődésük elképzelhetetlen nélkülük, a centrumok pedig a vidékük nélkül nem tudnak tartósan fejlődni. A vidékfejlesztés kisléptékű beavatkozásokat eszközöl a területfejlesztéssel szemben. A léptékét tekintve a vidékfejlesztés alulról felfelé építkező, a

területfejlesztés fentről lefelé építkező jellegével szemben. A vidékfejlesztés a helyi erőforrások aktivizálására törekszik, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak, a különböző érdekek egyeztetése közvetlen fórumokon és számos alkalommal informális úton történik. Az állami szerep a területfejlesztés működésében meghatározóbb szerepet gyakorol, ez a finanszírozás területén is megfigyelhető, mivel a társfinanszírozások általánosságban főként közpénzből történnek (ILLÉS 2009). Közös pontjuk a megvalósulásuk eszköze, mivel a vidékfejlesztés és a területfejlesztés is programok segítségével történik. Összességében elmondható, hogy a centrumok és a vidékük fejlesztése eltérő technikák alkalmazását igénylik.

2.2 A LEADER

2.2.1 LEADER kialakulása és intézményi rendszere

LEADER korszakai: LEADER I 1991–1994, LEADER II 1995–1999, LEADER+ 2000–2006, LEADER IV 2007–2013, LEADER 2014–2020

Francia kifejezésből kialakult mozaikszó a LEADER, magyarra fordítva „akciók a vidéki gazdaság fejlesztéséért”. Egyike az EU által létrehozott közösségi kezdeményezéseknek. 1991-ben hozták létre ezt a programot, azaz 2021-ben ünnepelte a harmincadik „születésnapját”. Manapság pedig az ötödik generációja zajlik (MÁTÉ és TÓTH 2022).

1999-2002 közötti időszakban hazánkban 190 kistérségben zajlottak Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Kistérségi Programok, ezen programok nemzeti finanszírozásból, 25 ezer eurós költségvetési kerettel gazdálkodtak csoportonként. 2001-es kezdettel egy kísérleti program indult, amely az EU-s LEADER-alapelveknek megfelelően működött, mindez a 2004-es európai uniós csatlakozást megelőzően. A program második magyarországi szakaszában, azaz 2004-2006 között, az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) keretein belül működött, és annak céljai mentén valósult meg (G. FEKETE 2013).

Ezt követően a 2007-2013-as időszakban már önállóan működött, az Új Magyarországi Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) három intézkedéscsoportja számára szolgált megvalósítási módszerként. 96 helyi akciócsoport jött létre ekkor, ezeket az akciócsoportokat a közszféra, üzleti szféra és a civil szféra képviselői alkotják. Magyarország településeinek 96%-a volt érintett a LEADER akciócsoportok munkájában, azaz 4,5 millió ember (lakosság 44%-a). A program célkitűzése a vidéki szereplők támogatása, továbbá motiválása a fenntartható, integrált és innovatív fejlesztési stratégiák

használatára irányult. Az EU érdekében álló területeket célzott támogatni, melyeket a tagállamok a fejlesztési terveik segítségével nem határolnak le. Az akciócsoportoknak az előre meghatározott támogatási keretösszeget pályáztatás segítségével kell a helyi kedvezményezettek számára elérhetővé tenni. A finanszírozott projekteknek a térség helyi fejlesztési stratégiájának meg kell felelni. A helyi szintű pályáztatás lebonyolításáért a HACS a felelős, értékeli és kiválasztják a támogatható fejlesztéseket. A térségek számára, a program a megvalósítás módját helyezi előtérbe a megvalósítandó konkrét cél meghatározása helyett. Hét alapelvvel foglalható össze az egységes szemlélet. Ezek az alapelvek kiegészítik egymást és hatnak egymásra. Ebben az időszakban az elsődleges probléma, hogy az alulról jövő kezdeményezések helyett a hazai gyakorlatban felülről lefelé irányuló kezdeményezési módszert alkalmazták, ennek hátránya volt, hogy a helyi célokat kevésbé tudták érvényesíteni. (G. FEKETE 2013)

A 2014-2020-as szakaszban a vidékfejlesztés a nemzeti fejlesztést meghatározó operatív programok közé került. A Vidékfejlesztési Program (VP) kapja a második legnagyobb összeget. Hat főbb stratégiai cél között kívánták elosztani a forrásokat:

- Ökoszisztéma
- Élelmiszerláncok
- Társadalom
- Versenyképesség
- Klíma
- Technika

A 2014-2020-as időszakban változás történt, a KAP egyik fontos eszköze, az EMVA a Strukturális és Kohéziós Alapok szabályozási rendszerébe bekerült, mely a KAP, és a kohéziós politika, illetve az egyes alapok közötti együttműködés kialakítását, és ezáltal a gazdasági-társadalmi, és területi kohézió erősítése lett volna a célkitűzése. Ezzel együtt azonban sem uniós, sem tagállami szinten nem jöttek létre azok a mechanizmusok, amelyek az együttműködések kialakulását, erősítését biztosíthatták volna. (FINTA 2020) Ezt követően az EMVA-n belüli folyamat eredményeként újfent az agrárium támogatása vált az elsődleges céllá. A 2021-2027-es programozási időszak során az EMVA ismét kilépett az egységes fejlesztéspolitikai szabályozásból, és olyan fejlesztési célokat határozott meg, mely megfogalmazások a 60-as évek filozófiájával egyeztek meg (tehát kizárólag a mezőgazdaság támogatását tekintette alapfeladatának). Ezek közül kivételt a 90-es években megjelent

LEADER jelent, amelyet a 2021-2027-es programozási időszakban is az EMVA finanszíroz, azonban szabályozására a kohéziós politika általános rendelkezései maradtak irányadók (GODA et al. 2022).

2.2.2 A LEADER helyi akciócsoporthoz való változása az egyes szakaszok alatt

Ahogy korábban is írtam a hazai LEADER program 2004 előtt kezdődött el. Kísérleti program keretein belül a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium koordinálta és finanszírozta. Az európai uniós LEADER alapelvek szerint működött 14 helyi csoportosulás létrejöttével, amely csoportok jelképes összeggel gazdálkodtak. A közösségépítő szerep viszonylagosan sikeresnek volt mondható (FINTA 2020).

Az EU-s csatlakozást követően integrálódott a hazai rendszer az akkori LEADER+ ciklusba. Ekkor 68 támogatott helyi akciócsoporthoz került kijelölésre.

A LEADER+ ciklust követően a magyar akciócsoporthoz a 2007-2013-as időszakban lehetőséget kaptak egy teljes LEADER ciklus levezetésére. A helyi közösségek ebben a periódusban, az európai szabályok szerinti részvételre jogosult településeket próbálták beintegrálni. Ennek köszönhetően is a helyi akciócsoporthoz száma 96-ra növekedett az országban. Elmondható még, hogy az akciócsoporthoz száma növekedhetett és csökkenhetett is az egyes periódusok alatt. (EGRI és KŐSZEGI 2016)

A 2014-2020-as periódus késéssel indult, a nyertes csoportok listáját csak 2016-ban hirdették ki. A csoportosulások száma 104-re növekedett ezek között találhatunk tapasztalat nélküli, azaz frissen szerveződött csoportokat is. (G. FEKETE 2013)

2.2.3 LEADER akciócsoporthoz nagysága

A LEADER akciócsoporthoz méretét tekintve a kezdetekben 500 km²-nél kisebb területű csoportok szerveződtek a , lakosságuknak száma 20.000 főnél alacsonyabb volt. Az alulról építkezés, a partnerség szempontrendszer ezen dimenzióknak köszönhetően jól tudott működni. A HACS-ok a LEADER szempontjából megkérdőjelezhetetlen volt. Az első generációt követően a HACS-ok növekedő tendenciát mutattak. Minden dimenziójuk (létszám, terület, népesség) növekedett. Ezek a növekedések a támogatások mérettől függővé tétele miatt következtek be. Ezzel a csoportokat arra ösztönözték, hogy a lehető legtöbb partnert integrálják csoportjaikba. A méretbeli növekedés az utóbbi időszakban megállni látszik. A HACS-ok átlagosan 30 települést foglalnak magukba, ennek következménye, hogy az átlátható akciócsoporthoz eltűntek.

A térségekkel szemben nyújtott elvárások:

- földrajzilag összefüggő terület
- gazdaságilag és szociálisan homogén egység
- nem kötelező az azonos közigazgatási egységhez tartozás
- nem lehet átfedés semmilyen szinten
- méret: 10-100 ezer fő, kivéve aprófalvas területek
- a település mérete 10 000 fő alatti legyen
- népsűrűség 120 fő/km²-t ne haladja meg
- a budapesti agglomeráció települései kizárva

Az akciócsoportok összetételét vizsgálva elmondható hogy átlagosan 90 fő a teljes létszám, melyekben önkormányzati-, civil-, vállalkozói szféra azonos arányban van jelen.

Az akciócsoport összetételére vonatkozó követelmények:

- Döntéshozatali szint: legalább 50% gazdasági és szociális partnerekből.
- Megfelelő helyi vezetői kapacitás, technikai felkészültség, képzett munkaszervezet (EGRI és KÖSZEGI 2016).

2.2.4 A helyi akciócsoportok működése

Az együttműködés létfontosságú, az összetételre nincs merev szabályzat, sokszor a gyakorlatban az önkormányzatok szerepe domináns lehet. A döntéshozás felkészült döntéshozó testületet igényel. Teljes létszámmal vagy reprezentatív kisebb csoporttal kell döntést hozni. Az adminisztrációs szerep is fontos, melynek során az helyi akciócsoport tagszervezetek a döntéshozatalban nem vesznek részt. A helyi akciócsoportok a szerkezetet, a döntéshozó testületet, ülések gyakoriságát, a pályáztatás eljárásrendjét, összeférhetetlenség kezelését, nyomon követést működtetik, azaz irányítják. A pénzügyi lebonyolítást a MVH-val kötött keretszerződés keretein belül végzik (KOVÁCS et al. 2011).

A LEADER a hagyományos vidékfejlesztési politika intézkedéseivel szemben iránymutatást nyújt abban, hogy a célt milyen módon lehet elérni, nem csak a kívánt célt írja le.

2.2.5 A LEADER hét alapelve

A LEADER megközelítést ezen jellemzőkkel lehet összefoglalni, ezeket egy összefüggő eszközrendszerként kell értelmeznünk. Kölcsönhatásban vannak egymással, a kölcsönhatások pozitívak, minden alapelv kiegészíti egymást, ennek köszönhetően tartós

hatást gyakorolnak a vidéki térségek fejlődésének alakulására, valamint a helyi szereplők probléma-feltáró és -megoldó képességére.

1. Területalapú megközelítés: Ezen megközelítés során a közös érdekekkel, hagyományokkal rendelkező területeket tekintik célterületüknek. Ez a megközelítés első körben helyi szintű. Ezek a területek földrajzi határokkal nincsenek elválasztva, lehatárolásuk sokszor nehézkes, közigazgatási határokhoz általánosságban nem kapcsolódnak. A területnek gazdaságilag és közösségileg is potenciálisnak kell lennie, hogy stratégiát lehessen kidolgozni azokra és azt megvalósítani (G. FEKETE 2013).

2. Alulról építkezés elve: Ezen elv során, a helyi szereplők vesznek részt a stratégia kidolgozásában, annak megvalósításában és fenntartásában. Elmondható, hogy a helyi hatóságok fentről lefelé építkező stratégiájával nincs ellentétben, azokkal együttműködési szinten tekinthető és alkalmazandó számos esetben. Az elv alkalmazásához megfelelő vidékpolitikára van szükség, melynek során a megvalósításhoz a célközönség igényeinek is meg kell felelni. A megvalósításhoz be kell vonni a helyi szereplőket, akik lehetnek gazdasági és társadalmi érdekcsoportok, valamint a különböző intézményeket (magán- és közintézmények). Ezek a szereplők a tervezéstől a megvalósításig a stratégiákban részt vesznek, ezáltal igényeiket kielégítik (G. FEKETE 2013).

3. A köz- és a magánszféra partnersége: Ez a partnerség alkotja az akciócsoportokat a LAG-okat. Az akciócsoport alkotja meg a stratégiát és valósítja is meg. A források eloszlásáról dönt és továbbá kezeli ezeket forrásokat. Az akciócsoportok a különböző szférákat magába foglalja. Ezen szférák a gazdasági és szociális szereplők, ezeket a szférákat kell összekapcsolniuk. A magánszféra partnereinek és egyesületeinek legalább 50%-át ki kell tennie a helyi partnerségnek. A megalkotott stratégiák által megvalósuló projektek számos esetben a közfinanszírozási hatóságon keresztül történik, nem az akciócsoporton keresztül közvetlen módon. A finanszírozás az EU és a nemzeti közalap alapján történik (G. FEKETE 2013).

4. Az innováció elősegítése: G. Fekete Éva szerint az innováció számos módon értelmezhető. Jelenthet új terméket, új piac bevezetését, új szervezést vagy új folyamatot (G. FEKETE 2013). Az innovációkat általában az akciócsoportok támogatják. Az innovációk segítségével fejleszthetőek a vidéki térségek. Az életszínvonalat is növelik a vidéki térségekben. Az innovációk megvalósítása a vidéki térségekben nehezebb feladat, ennek oka az alacsonyabb népsűrűség, a képzetlenebb munkaerő, a gazdasági hátrány valamint a kutatási szektor

alacsony aránya. A Leader egyesületek munkája jelenthet a térségek életében fejlődést, mivel az alulról építkezés elve alkalmazható, továbbá ezen innovációkat támogatásban tudják részesíteni és hozzáférhetővé teszik (PÓLA et al. 2020).

5. Integrált és ágazatközi fellépések: Egyes ágazatok fejlesztéséről nem beszélhetünk a Leader keretein belül. A Leader arra törekszik, hogy ágazatközi fejlesztéseket hajtson végre, azaz integrálja ezeket az igényeket. A különböző ágazatok integrációja valósul meg a legtöbb esetben, amelyre törekednek (G. FEKETE 2013).

6. Hálózatépítés elve: A hálózatépítés során tapasztalatokat, eredményeket és szakértelmet cserélnek a különböző szervezetek. A szervezetek különböző szinteken játszanak szerepet, ezen csoportok lehetnek a Leader akciócsoportok, EU-n belüli szervezetek, valamint közigazgatások. A hálózatok az információ átadáson túl a különböző elszigetelt területeket is segíthetik a hálózatok bekapcsolódásába, ezáltal fejlődésébe (G. FEKETE 2013).

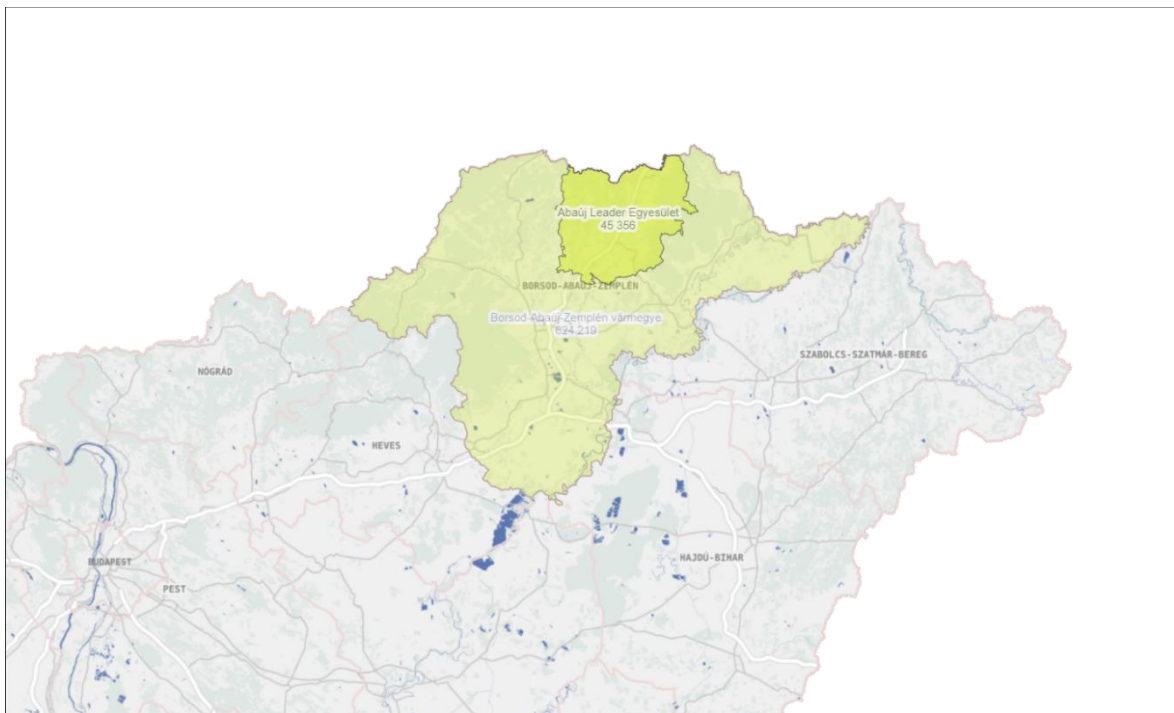
7. Együttműködés: A hálózat által létrejöhetnek együttműködések is. Az együttműködések során a különböző egyesületek például közösen valósíthatnak meg projekteket. De ezek az együttműködések lehetnek nemzetközi viszonylatúak is. Az együttműködések során közös struktúrákban irányítanak egy projektet, a projektek probléma megoldó, fejlesztő hatással vannak a térségekre, tehát az akciócsoportok által lefedett területekre (G. FEKETE 2013).

Projektek kiválasztásának szempontja az innovativitás, melynek keretein belül például a térség egyediségeinek, erőforrásainak kihasználása és kombinálása. A tervekre kritériumokat szabnak meg. Ezen kritériumok: fenntarthatóság, térségek előtérbe helyezése, együttműködési rendszerek, alulról jövő kezdeményezés, kísérleti jelleg, kiegészítő jelleg, kisléptékű projektek (VARGA 2010).

3. Anyag és módszer

3.1 Az akciócsoporth története

Az Abaúj Leader Egyesület a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei nyolc LEADER egyesület egyike. 2008-ban alapították 154 taggal, melyben arányosan voltak találhatóak önkormányzatok, civilszervezetek és vállalkozások. A közszféra aránya 40%, a civil- és az üzleti szféra aránya együttesen 60% lehet maximum. 2022-es (KSH) adatok alapján 45 356 fővel (1. ábra) a negyedik legnagyobb Leader Egyesület a megyében (Bükk-Térségi Leader Egyesület 77 308 fővel a legnagyobb lélekszámú).

1.ábra

***Az egyesület lakossága és a vármegye lakossága 2022-ben
(Saját szerkesztés, forrás: TeIR 2023)***

3.2 Területi lehatárolása

Elhelyezkedését tekintve keletről a Zempléni-hegység, északról a Magyar-Szlovák országhatár, nyugatról a Csereháti-dombság határolja. Területét vizsgálva 1.058 km², melyen 76 település található, melyből három város státuszú (Encs, Abaújszántó, Gönc). A térség lakossága 45.356 fő (KSH 2022), a városok lakossága összesen 11.454 fő.

3.3 A terület tagoltsága

Az akciócsoport területe három mikrotérségre (statisztikai kistérségre) osztott:

- Az Encsi járás: melyet 29 település alkot. Lakossága 21.045 fő (KSH 2022), lakossága folyamatos csökkenő tendenciát mutat a térségben található többi járáshoz hasonlóan. Központja a 6181 lakosú Encs. A Hernád folyótól nyugatra található, a folyó a járás keleti oldalán található települések mentén folyik. A területhez tartozik a Csereháti dombvidék jelentős része is, a dombvidék a járás nyugati oldalán fekszik. Területe 382 km², ez a megye területének 5.2%-a.

A járás területén halad át az M30-as autópálya Miskolc és Tornyosnémeti közötti szakasza, melyet 2021-ben adtak át a forgalom számára. Továbbá a 3-as főút is a járás területén található, amely érinti Encset.

Települései: Alsógagy, Baktakék, Beret, Büttös, Csenyété, Csobád, Detek, Encs, Fáj, Fancsal, Felsőgagy, Forró, Fulókércs, Gagyapáti, Garadna, Hernádpetri, Hernádszentandrás, Hernádvécse, Ináncs, Kány, Keresztéte, Krasznokvajda, Litka, Méra, Novajidrány, Perecse, Pusztaradvány, Szalaszend, Szemere.

2021-ben a legszegényebb települések listáján Csenyété a második helyen szerepelt. 2021-ben az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem: 204 893,50 Ft/év volt. Korábbi években ezen település a legszegényebb településként is szerepelt kimutatásokban. Ezen járás az ország tíz legszegényebb járása közé tartozik, 2021-ben a munkavállalók bruttó átlagkeresete 275 448 Ft/fő/hó volt.

- Gönci járás: melyet 28 település alkot. A járás területe 549,6 km². A Hernád folyó a járás nyugati peremén található települések közelében található. A Zempléni hegység nyugati oldala ehhez a mikrotérséghez tartozik, ezáltal jelentős erdős területek találhatóak itt. A térségben az aprófalvas településszerkezet jellemző leginkább, a térség hegyvidéki jellegének is köszönhető. Területe 549,6 km², ez a megye területének 7,6%-a. Központja Gönc, melynek lakossága 1859 fő (KSH 2022).

Települései: Abaújszántó, Abaújalpár, Abaújkér, Abaújvár, Arka, Boldogkőújfalu, Boldogkőváralja, Felsődobsza, Fony, Gibárt, Gönc, Göncruszka, Hejce, Hernádbúd, Hernádcéce, Hernádszurdok, Hidasnémeti, Kéked, Korlát, Mogyoróska, Pányok, Pere, Regéc, Telkibánya, Tornyosnémeti, Vilmány, Vizsoly, Zsujta

Ez a járás is az ország 10 legszegényebb járása közé tartozik, 2021-ben a munkavállalók bruttó átlagkeresete 267 492 Ft/fő/hó volt.

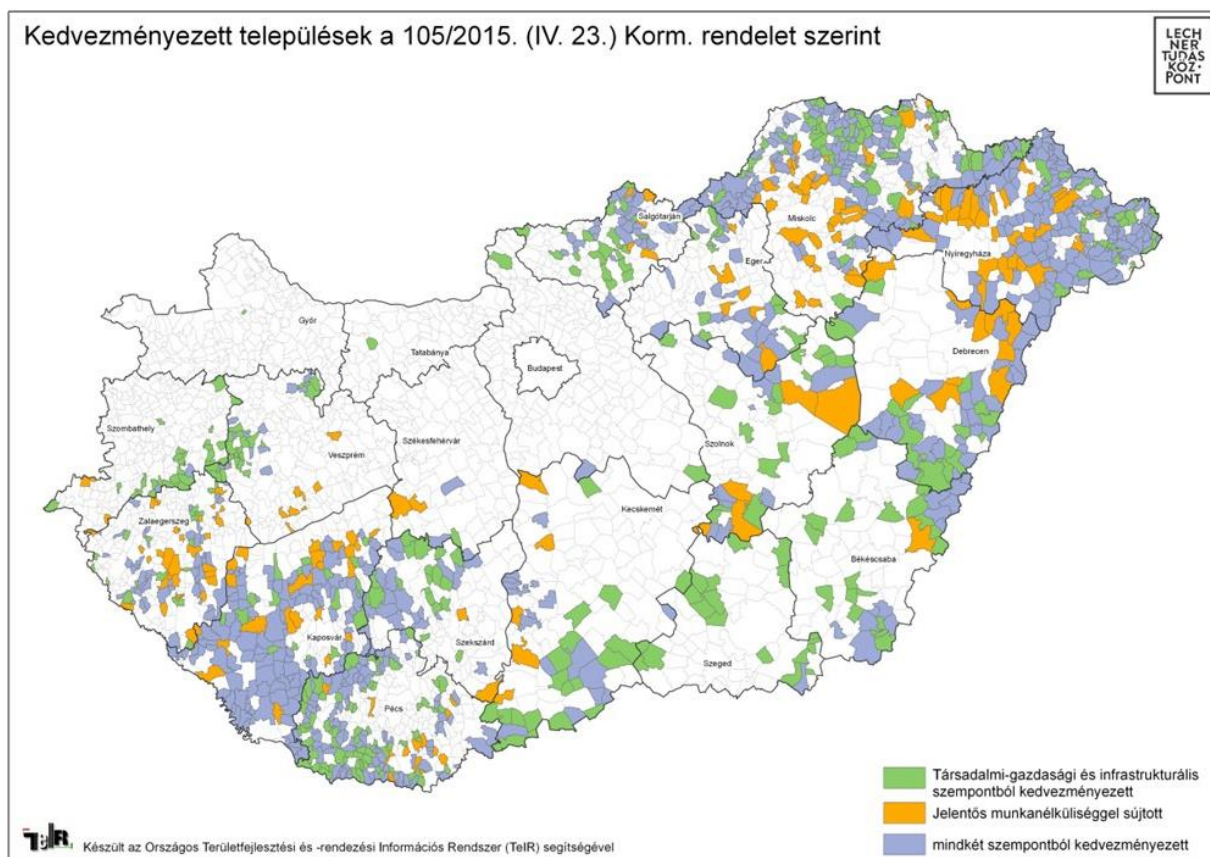
- Szikszói járás: amely a legkisebb, mivel 19 település alkotja. A területét tekintve a járás 309 km² nagyságú, ez a megye területének 4,3%-a. Lakossága 7.676 fő. A Bódva és a Hernád folyók völgyei között fekszik. Az M30-as autópálya valamint a 3-as fő út is áthalad a területén. A Cserehát dombság helyezkedik el a területén. Központja Szikszó, melynek lakossága 5 528 fő (KSH 2022).

A Szikszói járás nem minden települése tartozik az akciócsoporthoz, mivel a Rákóczi Leader Egyesület működési területéhez tartozik négy település.

Települései: Abaújlak, Abaújszolnok, Felsővadász, Gadna, Gagybátor, Gagyvendégi, Halmaj, Hernádkércs, Homrogd, Kázmárk, Kiskinizs, Kupa, Léh, Monaj, Nyésta, Pamlény, Rásonysápberencs, Selyeb, Szászfá

A járásban a munkavállalók bruttó átlagkereset 299 400 Ft/fő/hó volt 2021-ben.

Ezen kistérségek mind a leghátrányosabb kistérségek közé tartoznak (2. ábra).

2. ábra

**Kedvezményezett települések a 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet szerint
(Forrás: TeIR Tematikus térképek)**

3.4 A vizsgált pályázatok települései

Boldogkőváralja:

A vizsgált pályázatok közül több is Boldogkőváralján található, ezért szeretném ezt a települést is bemutatni, hiszen emellett turisztikai jelentősége is van. A település Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében található, a Gönci járásban. Zempléni-hegység nyugati részén fekszik, a Hernád völgyének peremén. Területe 22 km², lakossága 1057 fő (2021), amely a évek folyamán stagnált, a település község típusú. Miskolctól körülbelül 52 km-re található. Közúton megközelíthető Miskolc és Kassa irányából a 39-es főúton az M30-as és a 3-as főúton keresztül. A vasútvonalak nem érintik a 2023-as évtől, a Volánbusz Zrt. járatok rendszeresen érintik a települést. A Boldogkői várról kapta a település a nevét. Ez a vár a település legfőbb turisztikai látványossága. Számos alkalommal tartanak különleges programokat, melyeket az év nem minden szakaszában rendeznek meg. Az alkalmi programok mellett állandó programok is vannak: jelmezes tárlatvezetés, kóborlovagok (középkori párbaj-bemutató), fegyvertapogató. Továbbá a várban egész évben régészeti- és hadtörténeti kiállítás, pénztörténeti kiállítás, zászló- és címerkiállítás, kovácsműhely és várbörtön, valamint Közép-Európa legnagyobb, a magyar történelem híres csatáit bemutató ólomkatona kiállítása várja a látogatókat. A várban található a Castrum Boldua középkori étterem. Helyet kapott továbbá egy kávézó, amely nyitott terasszal rendelkezik.

Vizsoly:

A település Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében található, a Gönci járásban, a Hernád völgyében, a folyó bal partján. Miskolctól 55 km-re található, közúton 3 irányból közelíthető meg a település. Vasúton ez a település sem érhető el 2023-tól, mivel a település és a környékbeli települések utazóinak száma nagyon alacsony volt. A Volánbusz Zrt. rendszeresen indít járatokat a településen áthaladva, Encsre és Göncre ezekkel a járatok segítségével könnyen el lehet jutni.

Lakossága 795 fő (2021), azaz kistelepülés típusú település. Területe 18.4 km². Lakossága folyamatosan csökken, ahogy a környékbeli településeken is ez a tendencia megfigyelhető.

Történelmét tekintve a környék az őskor óta lakott volt. Első írásos említése 1215-ben történt. A középkorban nagyobb jelentőségre tett szert, mivel fekvését tekintve közel volt a nemzetközi úthoz, amely Kassa, Lengyelország és Oroszország felé vezetett. Ezt követően a település történelme során a legjelentősebb eseménynek tekinthető a Biblia magyar nyelvre

történő lefordítása és nyomtatása 1590-ben. Károlyi Gáspár református esperes és munkatársai végezték el ezt a hatalmas munkát. 2015 januárjában a vizsolyi Biblia bekerült a hungarikumok közé. A település temploma is nemzeti kincs. Már a 12. században megépült az Árpád-kori szentély és hajó, amit aztán később kibővítettek.

Legjelentősebb látnivalók:

- A korábban említett Református templom,
- Nyomdatörténeti kiállítás
- Mézmúzeum

Gagyapáti:

A település Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében található, az Encsi járásban. A Csereháti dombvidéken fekszik. Miskolctól kb. 50 kilométerre található közúton. Közúton csak Alsógagy felől közelíthető meg. Vasúton nem megközelíthető. A Volánbusz Zrt. naponta két járatot indít a településre, ezáltal tömegközlekedéssel kevésbé megközelíthető. Lakossága 2021-ben 29 fő volt, azaz a település törpefalu. Zsákfalu, az egy irányú bejutása miatt.

Történelme során lakosságának száma igen változatos volt, a 18. században körülbelül 300-an éltek a településen. A település 2014-15-ben érte el a demográfiai mélypontját, ekkor a település lakossága 14-15 fő volt, ez 2021-re gyarapodott.

A településen két vendégház található, amelyek közül az egyiket vizsgálni is fogom. Turisztikai látványossága nincs a településnek, a nyugodt környezet az egyedüli potenciálja.

Területi potenciálok:

A természeti értékek és az épített környezet a területen harmóniában vannak. Az ipar fejletlensége a térség környezeti állapotát megóvta a szennyeződéstől. A történelmi emlékek jelentős számban megtalálhatóak. Erre néhány példa: Regéc és Boldogkő vára, számos műemlék templom, vizsolyi Biblia.

A turizmus ágazata a térségben kevésbé fejlett, nagy hagyományokkal nem rendelkezik.

3.5 Módszer

Jelen dolgozatomban a LEADER helyi akciócsoportok közül az encsi székhelyű Abaúj Leader Egyesületet választottam, az akciócsoportok tevékenységének vizsgálatát tűztem ki célul. A 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégia turizmus fejlesztésére irányuló

intézkedéseit és azoknak hatásait tanulmányozom. Az egyesületet a közeli fekvése, a területi lehatároltsága és a sokszínűsége miatt választottam.

Kutatásom során primer módszereket és szekunder módszereket is alkalmaztam.

A primer kutatást ugyanolyan fontosnak találtam, mint a szekunder kutatást. A két módszert azonos mértékben szerettem volna alkalmazni, az információkat több perspektívából is tanulmányozni akartam.

A primer kutatást interjú formájában alkalmaztam szakdolgozatom elkészítése során. Mivel több nézőpontból is akartam az akciócsoporthoz munkáját vizsgálni. Ezért primer kutatásom során megvizsgáltam az akciócsoporthoz és a pályázók nézőpontját és tapasztalatait is.

Első alkalommal az Abaúj LEADER Egyesület munkacsoportjának vezetőjét interjúvoltam meg, Nagyné Szunyogh Adrienne személyében. Kérdéseimmel számos témát szerettem volna érinteni, valamint a munkacsoport tevékenységét szerettem volna megismerni. Ezen kérdések által érintett főbb témák:

- Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása és meghatározása
- Együttműködések
- Támogatott projektek kiválasztása
- Pályázatok okozta kihívások
- Turizmus és vendéglátás ágazatának fejlesztésére irányuló pályázatok
- Támogatott ágazatok kapcsolata
- Jövőbeli tervek

Az interjú célja továbbá a munkacsoport tevékenységeinek átfogó vizsgálata, rálátásuk alapján a Helyi Fejlesztési Stratégia sikeressége és a turizmus fejlesztésre irányuló pályázatokkal kapcsolatos véleményük, tapasztalatuk.

További primer kutatást végeztem, melynek során az egyesülettel együttműködő pályázók közül választottam. Négy turizmus ágazattal is foglalkozó vállalkozóra esett a választásom. Ezek a vállalkozók mind a turisztikai egységük fejlesztésére nyertek támogatást. Többen is nem egy nyertes pályázattal rendelkeznek. A meglévő kapcsolatrendszerük számos esetben jelentős az adott térségben.

A kérdéseim által érintett főbb témák:

- Az egyesülettel való kapcsolatuk kezdete

- Esetleges korábbi turisztikai fejlesztések
- Projektek elkészítése
- Az akciócsoport megvalósításban játszott szerepe
- Jövőbeli esetleges tervei az egyesülettel
- Projekt eredményének értékelése
- Kapcsolatok kialakítása
- Gazdasági hatások

Vizsgálom a Helyi Fejlesztési Stratégiát is, melynek segítségével a rendszer működését és elméleti, logikai hátterét szerettem volna megismerni.

Az Abaúj Leader Egyesület 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégiájának főbb pontjai:

- Stratégia elkészítésének módja továbbá érintettek bevonása
- Lefedett terület és lakosság meghatározása
- Szükségletek és lehetőségek elemzése
- Horizontális célok
- Integrált és innovatív elemek bemutatása
- Beavatkozási logika
- Cselekvési terv
- Indikatív pénzügyi terv

Ezen felül vizsgálom a vendéglátás ágazatának változásait, a lakosság számának alakulását az egyesület területén. A vizsgálatokhoz a KSH STADAT adatbázisokat használtam fel, vármegyékre és esetleges járásokra bontva találhatóak itt meg adatsorok. Továbbá a KSH TIMEA adatmegjelenítő felületet vettem használatba, itt járásokra lebontva találhatóak meg adatok több évre visszamenőleg is. Ezen adatsorok a térség turisztikai helyzetéről adnak képet, nem a LEADER általi fejlesztésekről kizárólag.

4. Eredmények és értékelésük

4.1 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégia elemzése

A Helyi Fejlesztési Stratégiát elemeztem elsősorban, melyből rálátást nyertem a fejlesztendő területekre, valamint a turizmus fejlesztésére irányuló intézkedésekre, amelyet elsősorban szerettem volna vizsgálni.

A HFS elején a vezetői összefoglalót találjuk. Ebből megtudhatjuk, hogy a lehatárolt területen állandósult problémák vannak. Gazdasági helyzete a területnek hátrányos, fejlesztések nem nagyon valósulnak meg ezen a területen. Az elvándorlás, elöregedés is problémát jelent a térség életében (3. ábra). Ezért a térség gazdasági és természeti erőforrásaira alapozva fogalmazták meg a fejlesztendő területeket.

A 2015-ben elfogadott Vidékfejlesztési Program alapján alakította ki az egyesület az átfogó céljait, ezen célok:

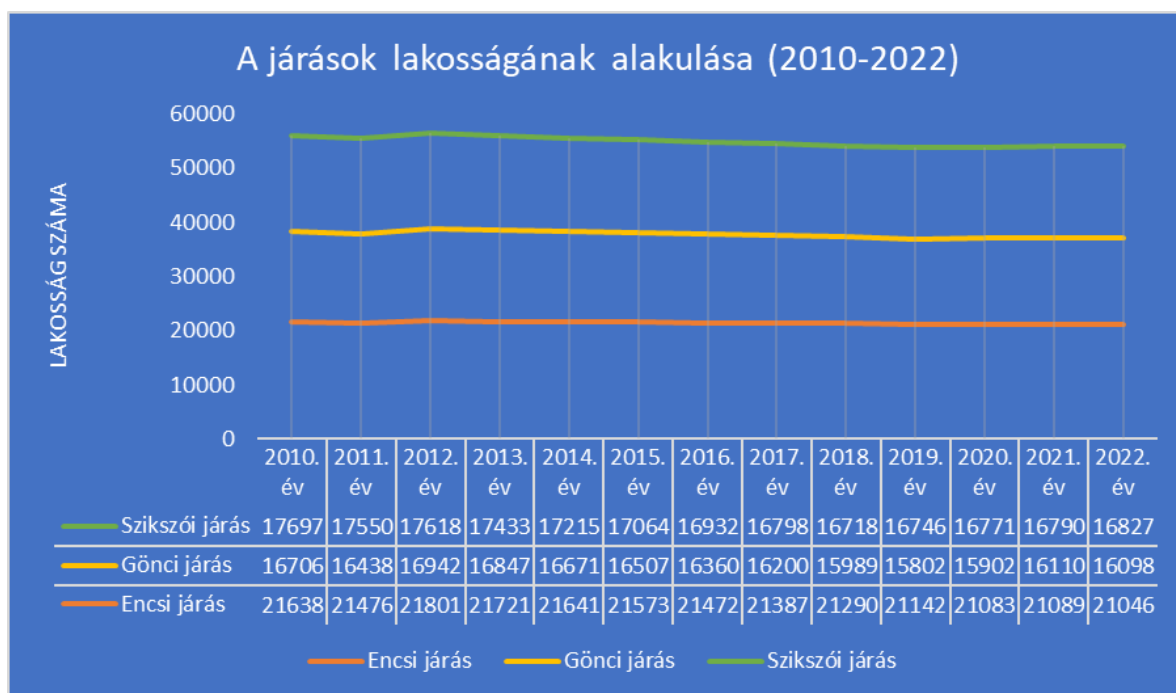
- Javuló térségi gazdasági teljesítmény (turizmus, mezőgazdaság)
- Javuló életminőség (közösségi programok, közösségi infrastruktúra, természeti, - épített örökség védelem)
- Fejlődő, alkalmazkodó és helyhez kötődő társadalom létrejötte

Ezen célok eléréséhez tíz intézkedést dolgoztak ki, ezen intézkedések:

- Mezőgazdasági termék kisléptékű feldolgozásának az elősegítése,
- Gazdasági vállalkozás fejlesztés támogatása,
- Meglévő, működő turisztikai szolgáltatók, turisztikai szolgáltatás és/vagy szálláshely fejlesztése,
- Tájgondozás – Természeti örökségek turizmust segítő infrastruktúrájának fejlesztése.
- „Gyöngyház” – közösségi foglalkoztató,
- Szektorok közötti párbeszéd, civil hálózati együttműködések,
- Kulcskompetenciákat erősítő képzések.
- Abaúji mikrovállalkozások támogatása és fejlesztése.
- Rendezvények szervezésének támogatása Abaújban.
- Helyi fejlesztések támogatása.

Ezek a célok a térség fejlődését szolgálják, mind rövid és mind hosszú távon. Továbbá az EU 2020 céljaihoz és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz is hozzájárul.

A stratégia elkészítéséhez első körben a lakosságot tájékoztatták és egyúttal a véleményüket és ötleteiket várták visszajelzésként. Ezt követően 21 térségi fórumot, műhelytalálkozót tartottak, melyeken átlagosan nyolc fő vett részt. Ezeken az eseményeken számos új javaslatot ismerhettek meg. További szerepkört is elláttak a fórumok, a lakosság tájékoztatására is szolgáltak. Számos más platformon is tájékoztatták az érdekelteket és érdeklődőket. A Tervezést Koordináló Csoport létrehozásával is támogatta az akciócsoport. A különböző szférák szereplőit is igyekeztek bevonni a megalkotásba. Az önkormányzati, civil és vállalkozói szférából is bevontak képviselőket.

3. ábra
A járások lakosságának alakulása (2010-2020)
(Saját szerkesztés, Forrás: KSH)

Mindezeket követően a területi lehatárolást készítették el, továbbá meghatározták az érintett lakosságot. A 2013-ban megalapult járások közül a korábban bemutatott három járást fedi le az akciócsoport. Ezek a járások a 290/2014. (XI. 26.)-os kedvezményezett járások besorolásáról szóló Kormányrendelet alapján a kedvezményezett járások közé tartoznak. A komplex mutatók alapján összeállított rangsorban, a Gönci járás a harmadik, az Encsi járás a nyolcadik, míg a Szikszói járás a tizenegyedik helyen található. A járások komplex programokkal fejlesztendőek közé tartoznak. A 105/2015 (IV. 23.)-as a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló Kormányrendelet alapján a lefedett terület 76 települése valamilyen jogcímen szerepel ezen a listán. Ezeknek a jellemzőknek köszönhetően a térség tökevonzó képessége nagyon alacsony. A

munkanélküliséget és a települések elnéptelenedésének problémáját gondolják elsődleges problémának.

A Helyi Fejlesztési Stratégia kitér a térségben tevékenykedő civilekre és szervezetekre. Ezek közé a fontosabb szervezetek közé sorolják: Aba Turisztikai Egyesület, Abaúji Területfejlesztési Önkormányzati Szövetség (ATÖSZ), Abaúj Térségi Gazdaság- és Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (AGVA), A Csereháti Egyházközségek Fejlődéséért Alapítvány.

Ezt követően az akcióterület fejlesztési szükségleteit és lehetőségeit elemezték. A környezeti erőforrásokat és a viszonylag érintetlen környezetet gondolták elsődleges erősségének a területnek. Továbbá a kulturális és turisztikai potenciálokat emelték ki. A területet demográfiai helyzete több mutató alapján is az ország rendkívül fejlesztendő régiójává tette. A lakosság etnikai cseréjével a területen 0-14 évesek aránya a lakosságban magasabb volt, a munkanélküliek száma a térségben ekkor is nagyobb arányú volt az országos átlagnál. A gazdasági szervezetek számát és ezen szektor tendenciáit is vizsgálták, melyből arra a következtetésre jutottak, hogy stagnált az ágazat, valamint a szolgáltatók központi fekvésű helyekre koncentráálódtak inkább.

Az akciócsoport a helyzetfeltárás alatt nyert információkból SWOT analízist készített. A SWOT analízisből többféle vizsgálandó irányt határoztak meg. A teljes analízisből készítettek a gazdaságra, a turizmusra és társadalomra vonatkozó analízist. Ezekben az analízisekben található erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek számos esetben metszik egymást és kapcsolódnak, azaz hatással vannak egymásra. Vizsgálatom szempontjából a turizmus ágazatáról készített SWOT analízis a legjelentősebb. Ebből az analízisből kiderül, hogy számos erőssége van a területnek, melyek a következők:

- A térség természeti adottságai kedveznek a vízi turizmusnak és a megújuló energiahasznosításnak
- Turisztikai szempontból jelentős az épített örökség (várak, kastélyok,)
- Kulturális örökség (Rákóczi hagyományok, Vizsolyi Biblia)
- Rendelkezünk minőségi falusi szálláshelyekkel

Ezek az erősségek a mai napig megmaradtak, tovább bővültek. A vízi turizmusra számos pályázat is támogatást nyújtott. A Hernád folyó ilyen célú felhasználása rohamosan nő. További erősség, amely nem tekinthető állandónak, de megtartotta szerepét/besorolását, az a falusi vendéglátóhelyek. Ezek száma növekedett a térségben, a későbbi interjúkban, többen

is hivatkoztak a vendéglátóhelyek számának növekedésére. A kulturális örökségek száma tovább bővül a stratégia óta, ugyanis a Regéci vár felújításra került, ezzel bővítve a Gönc-Boldogkővár-alja környezetében található látogatható örökségeket.

Gyengeségei a területnek:

- Turistajelezések, esőbeállók, kulcsos házak hiánya
- Kistelepüléseken nincs kereskedelmi bolt
- A térség természeti adottságainak kiaknázását gátló tényezők feltáratlanok
- Turisztikai „vendégcsalogató” rendezvények hiánya

A gyengeségek közül a leglátványosabban a vendégcsalogató rendezvények gyakorisága változott meg. A területen számos fesztivál került megrendezésre különböző hazai támogatásokból. A többi gyengeség számottevően nem változott, a gazdasági és támogatási célterületek miatt.

A terület lehetőségei:

- A közeli nagyvárosok, mint felvevő piac szerepének megléte
- Nemzetközi és országos turista útvonalak menti fekvés
- Nemzetközi vadászati turizmus erősödése
- Falusi turizmus iránti növekvő kereslet

Ezen lehetőségek közül több kihasználásra került. A falusi turizmus a Covid hatására erősödött meg, erre az interjúk során is volt példa, hogy pozitív hatásnak tekintik. Az országos turista útvonalak tekintetében, a térség az M30-as autópálya Miskolc-Kassa szakaszának megépítésével fejlődött. A turisztikai desztinációk gyorsabban megközelíthetőek ezen az útvonalon. A város-vidék kapcsolata is fejlődött általa.

Veszélyek a területen:

- Kezdeményezésekben való részvétel hiánya
- Kiskereskedelmi ellátás lefedettsége erősen hiányos

Ezek a veszélyek állandóak manapság is, a járvány okozta emberi kapcsolatokbeli változások sokszor negatív hatással voltak, azaz erősítették ezeket a veszélyeket. Az későbbi interjúk során az alanyok ezeket a veszélyeket nem hozták példának.

Továbbá két fejlesztési irányt is meghatároztak az analízist követően:

- Offenzív stratégia: Várak, kastélyturizmus iránti küldő piacok kialakítása a környező nagyvárosokban, Rákóczi hagyományokra rendezényszervezés.
- Fejlesztő stratégia: Turistajelzések kihelyezésével, esőbeállók létesítésével a nemzetközi és országos turistaútvonalak látogatottságának fokozása.

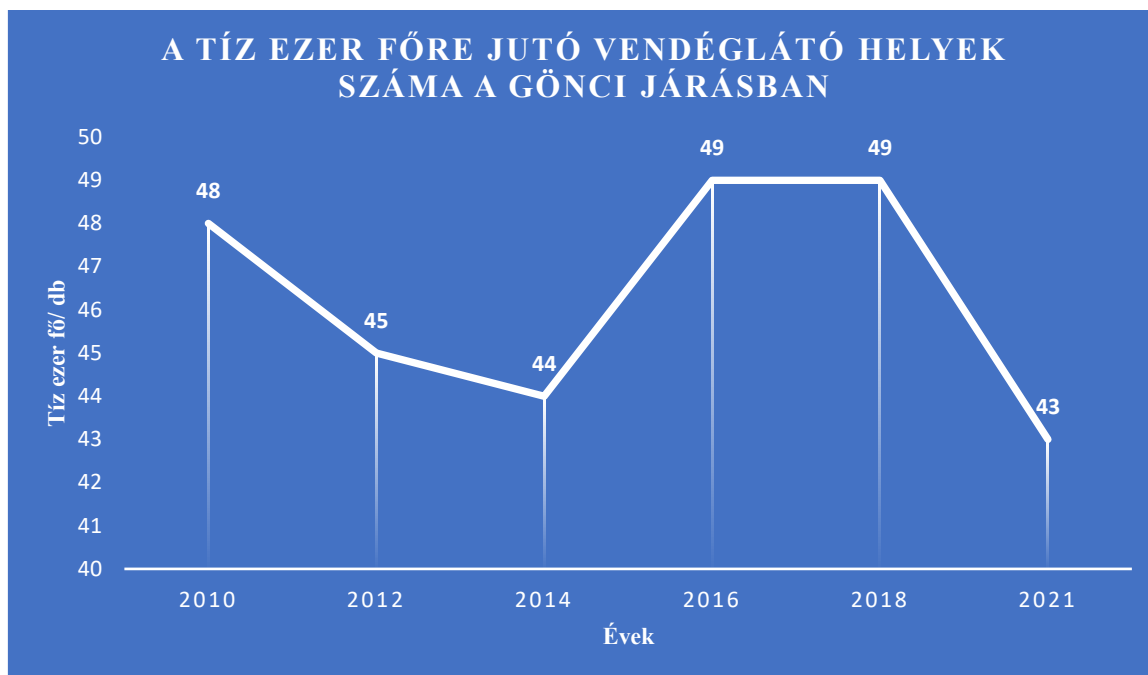
A turizmussal ezt követően a stratégia célhierarchiájánál találkozunk. Melyben azt a célt tűzték ki, hogy az ágazat szolgáltatásai javuljanak és a vendégéjszakák száma növekedjen. Az intézkedéseknél ez a cél lehatárolásra került. Ebben indoklásra kerül a fejlesztések szükséglete, ugyanis a turisztikai szolgáltatások a térségben kevésbé rendelkeznek vonzerővel. A felhívás céljának a meglévő turisztikai szolgáltatók szolgáltatásbővítő fejlesztését, a turisztikai célú épületeik fejlesztését, bővítését, komplex turisztikai kínálatának kialakítását szerették volna elérni. A jogosultak köre: mikrovállalkozások, adószámos magánszemélyek, östermelők, szociális szövetkezetek, nonprofit szervezetek, egyházak. A támogatott projektek számát 12-40 közé tervezték. 14 került támogatásra, mint az megtudtam az akciócsoport vezetőjétől.

Összességében a Helyi Fejlesztési Stratégiából megtudhatjuk, hogy az akciócsoport a kidolgozás során az érintettek bevonásának segítségével alkották meg a tervezetet. A stratégia hozzájárul az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz. A turizmus ágazatának fejlesztésére irányuló célok vizsgálatát tekintve ezekkel a támogatásokkal a gazdasági szereplőket és turizmushoz kapcsolódó szolgáltatásokat is szerették volna fejleszteni.

A turizmus alakulását is fontosnak tartottam, hogy megvizsgáljam.. Hat-hét szolgáltató növekedését tűzték ki célul. Erre eredménymutatókat is fogalmaztak meg: turisztikai programkínálat, turizmusból származó bevételek, többnapos ajánlatok a vendégeknek.

4.2 Turizmus változása a térségben

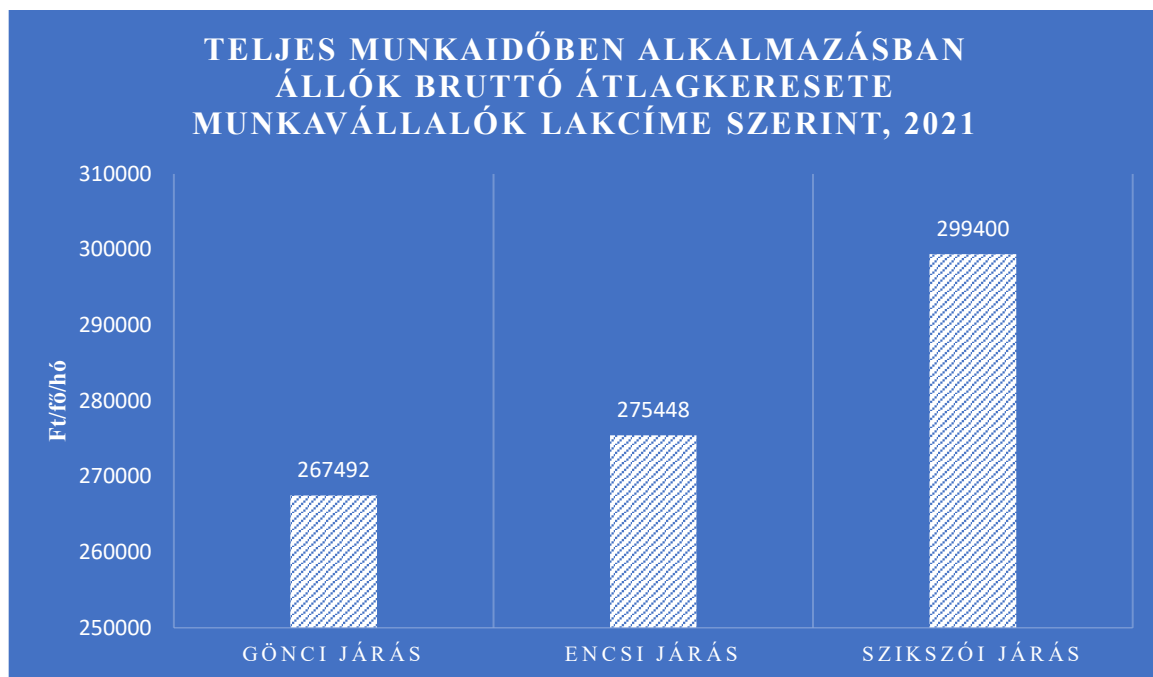
A fejlesztendő területek között megtalálható a turizmus ágazata. Az akciócsoport területén egyetlen jelentősebb turisztikai régió se található, ezáltal a térség kevésbé csatlakozik be a turizmus ágazatába. A Tokaj-Hegyalja Borvidék miatt a Gönci járás, az akciócsoport keleti része ismertebb is. Nyugatra haladva az akciócsoport területén a turisztika szerepe egyre inkább csökken.

4.ábra
A tíz ezer főre jutó vendéglátóhelyek száma a Gönci járásban
(Saját szerkesztés, Forrás: KSH)

A Gönci járásban a legnagyobb a fejlesztési potenciál, a meglévő vendéglátóhelyek száma az évek során ebben a járásban csökkent a legkevésbé (4. ábra). A 2010-es évek kezdetétől a gazdasági válság hatására egy csökkenő tendencia mutatkozott (1.ábra), mely a 2015-ös évtől növekvőre változott, ekkor a gazdasági helyzet okozta fellendülés és turizmus támogatására irányuló intézkedések következményeképpen a 2010-es adatoknál is magasabb számot produkált a térség. Ezt a növekvő tendenciát a Covid okozta turisztikai trendek változása és a gazdasági helyzet negatív irányba módosította. 2021-re 43 vendéglátóhely jutott tíz ezer főre, a 2010-es 48-al szemben. Ez 10,4%-os visszaesést jelent. A vendéglátóhelyek száma az utóbbi években visszaesett, azonban a Gönci járás továbbra is a másik két járáshoz viszonyítva magasabb turisztikai adatokkal rendelkezik. A járás ilyen téren a történelmi múltjának és a ma is fellelhető és látogatható történelmi emlékeknek köszönhetően számos potenciállal rendelkezik.

Viszont a turizmus ágazatának viszonylagos sikeressége ellenére is a három járás közül a Gönci járás rendelkezik a legalacsonyabb átlag bruttó keresettel, ennek összege 267 492 Ft/fő/hó. (5. ábra). Ez a képzetlen munkaerőnek és gazdasági szervezetek hiányának tudható be.

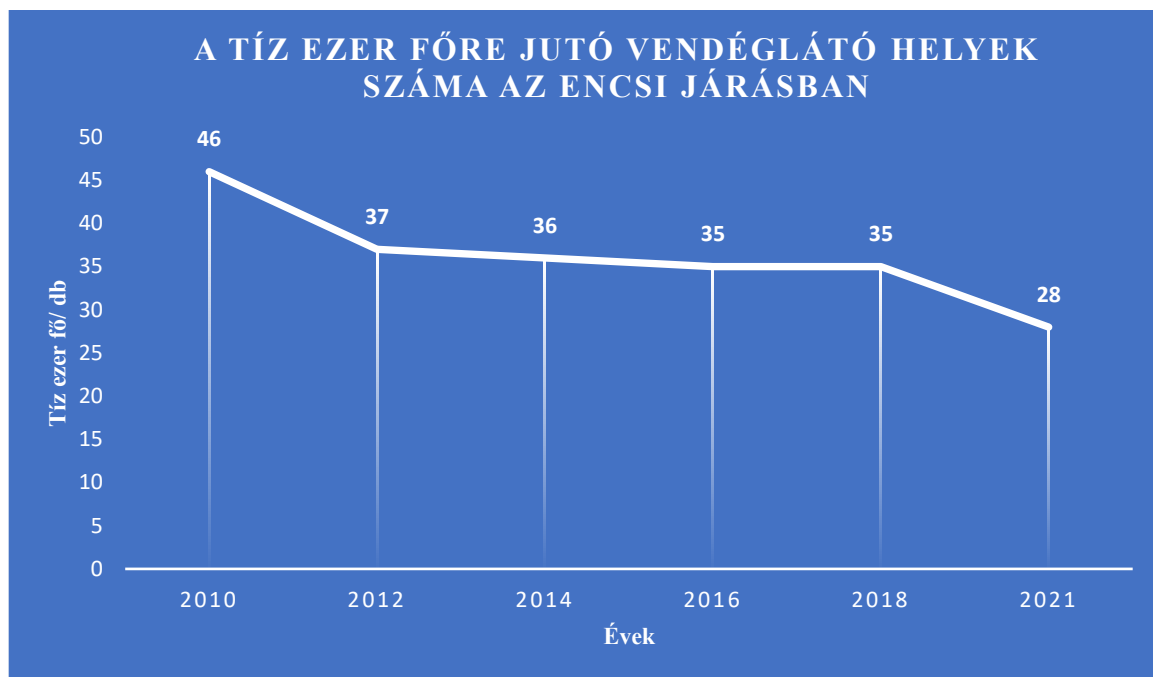

5.ábra

***A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a munkavállalók lakcíme szerint 2021-ben
(Saját szerkesztés, Forrás: KSH)***

Az Encsi járást vizsgálva a turisztikai ágazat csökkenését figyelhetjük meg (6. ábra). 2010-ben tíz ezer főre 46 vendéglátóhely jutott. 2012 és 2018 között az ágazat stagnáló tendenciát mutatott. 2021-es évre viszont 28 vendéglátóhely jutott már tíz ezer főre. Ez a szám 2010-hez képest 39,1%-al csökkent. A turisztikai értékeit nézve ez a járás kevésbé gazdag mint a Gönci járás, történelmi múltjából kevés jelentős emlék maradt fent. Ezáltal az ágazat nem akkora mértékben épült ki. A járás települései a fő turisztikai régióktól távolabb találhatók.

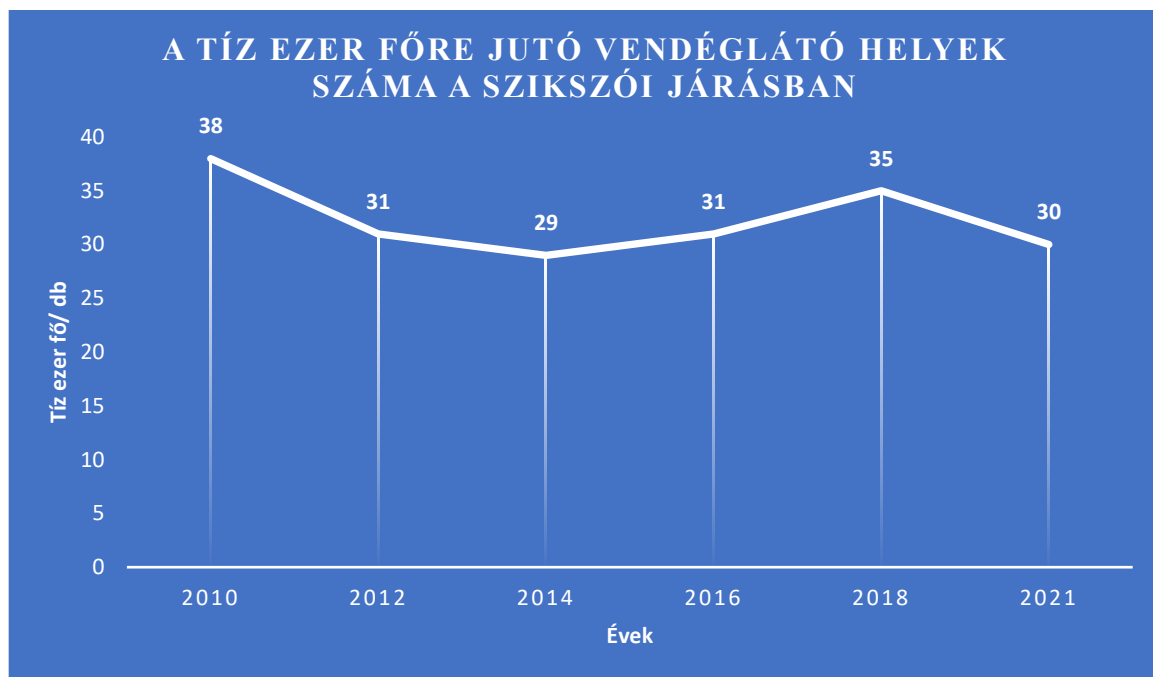
A járásban magasabb az egy főre jutó havi jövedelem (5. ábra), ez a járás elhelyezkedésének is köszönhető. A központja Encs, ezáltal a vállalkozások nagyobb számban vannak jelen, mint Göncön. Ezen vállalkozások könnyebben megközelíthetőek és sokszor magasabb képzettségű munkavállalókat foglalkoztatnak.

6.ábra
A tíz ezer főre jutó vendéglátóhelyek száma a Encsi járásban
(Saját szerkesztés, Forrás: KSH)

A Szikszói járást vizsgálva megállapítható, hogy a vendéglátóhelyek száma a tíz ezer főre lebontva (7. ábra) a másik két járástól alacsonyabb. Ezen területen is hasonlóan az Encsi járáshoz kevesebb a turisztikai erőforrás. Más szolgáltató szektorok nagyobb arányt képviselnek a terület gazdaságban. 2010-ben 46 vendéglátóhely jutott tíz ezer főre, ezt követően a 2012-2018-as időszakban az ágazati mutató stagnált. (3.ábra) 2021-re lecsökkent 28 vendéglátóhelyre ez az arány, feltehetőleg a Covid és a gazdasági visszaesés következménye, ahogy a többi járásban is.

A három járás közül ebben a járásban a legmagasabb a teljes munkaidőben dolgozó munkavállalók bruttó jövedelme (5. ábra). Ennek összege 299 400 Ft. Ezt a gazdasági előny a Miskolchoz közeli fekvés és az infrastruktúra fejlettsége okozhatja.

7.ábra
*A tíz ezer főre jutó vendéglátóhelyek száma a Szikszói járásban
 (Saját szerkesztés, Forrás: KSH)*

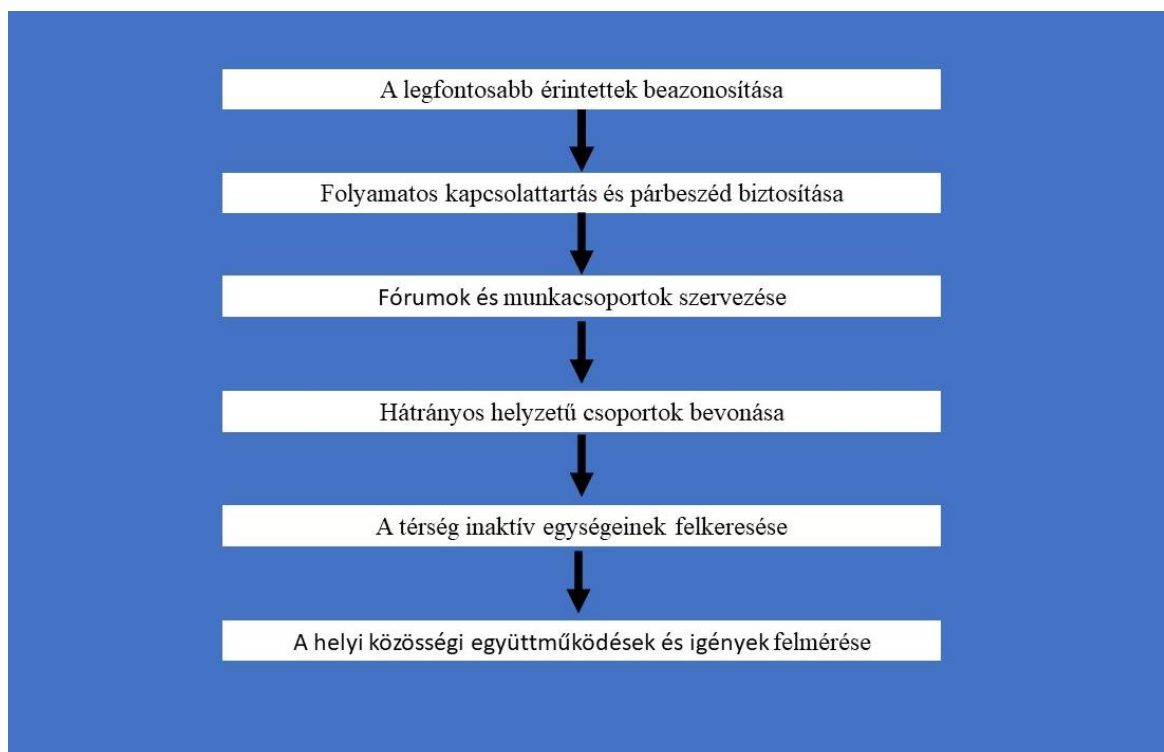
4.3 Interjúk

Interjúim segítségével törekedtem arra, hogy a Helyi Fejlesztési Stratégia által a turizmus fejlesztésére irányuló támogatások/felhívások a gyakorlatban, hogyan hasznosult és milyen eredményeket ért el. Mind az akciócsoporthoz, mind a támogatottak oldaláról szerettem volna megismerni a tapasztalatokat. Az egyesülettől Nagyné Szunyogh Adrienne volt segítségemre. A támogatottak közül négy pályázót választottunk ki közösen, akik ebben az ágazatban sok esetben nagy szerepet vállaltak. Ezek a pályázók: Molnár Gergely, Dr. Dienes Csaba, Herczeg Krisztina, Czákó Mónika. A sikeres pályázatok Boldogkőváralja-Gönc vonalon található településeken valósultak meg, egy csereháti kivétellel.

4.3.1 Interjú Nagyné Szunyogh Adriennel, az akciócsoporthoz vezetőjével

Elsődlegesen Nagyné Szunyogh Adriennel vettem fel a kapcsolatot, aki az encsi székhelyű Abaúj Leader Egyesület munkaszervezetének vezetője. 2008 óta a munkacsoport tagja, óvodapedagógus, és fejlesztő pedagógus végzettséggel, több évi nevelési gyakorlattal, animációs tapasztalattal és több éves vállalkozás vezetési referenciával rendelkezik. 2012-ben okleveles Regionális és vidékfejlesztési tanácsadói képzettséget szerzett. A 2015-ös év közepétől a munkaszervezet vezetőjeként vesz részt az egyesület életében. Kérdéseimmel az akciócsoporthoz munkájára szerettem volna rálátni, valamint véleményüket megismerni. A Helyi Fejlesztési Stratégia kialakításától a projektek megvalósításáig szerettem volna ezeket

a folyamatokat megismerni. Beszélgetésünk elején a Helyi Fejlesztési Stratégiával kapcsolatosan tettem fel neki kérdéseket, hogy milyen kihívásokkal álltak szemben. Megtudhattam, hogy a helyi fejlesztési stratégia megalkotása kiemelt célterületek alapján zajlott. Elmondása alapján a „a helyi fejlesztések tekintetében alkalmazott LEADER-megközelítés - a több évtizedes tapasztalatok alapján - eredményesnek bizonyult a vidéki térségek fejlődésében azáltal, hogy az alulról felfelé építkező szemlélet teljes mértékben figyelembe vette a helyi kezdeményezésen alapuló vidékfejlesztés iránti igényeket.” A térség gazdasági helyzetéből adódóan elsődleges céljuk a fiatalok helyben tartása. A gazdasági fejlődés elősegítésére akár a turizmus és a helyi termékek előállításának támogatása is céljuk közé tartozik. Ezért a helyi fejlesztési stratégiák kialakítása során a turizmus és a szabadidős tevékenységek eltöltésére és ahhoz való programok kialakításához terveztek intézkedéseket. Ahogy fogalmazott: „A szükségletek kielégítése az intézkedések megalkotása által történik, központi fejlesztési cél a térségi vállalkozások erősítése és a turisztikai lehetőségek magasabb szintű kihasználása.” Ezeket a fejlesztési igényeket különböző módok segítségével határozták meg (8. ábra), azaz stratégiát alkottak.

8.ábra
A stratégiát alkotó lépések
(Saját szerkesztés, Forrás: Nagyné Szunyogh Adrienne)

Tapasztalatuk alapján a különböző szférák aktivitásának legfőbb befolyásolója a gazdasági helyzetük. A COVID hatása is megfigyelhető volt az önkormányzati szférában, a korábbi

aktivitás lecsökkent, a vállalkozói szféra aktivitása viszont növekedett, ezt a sikeres fejlesztési pályázatoknak tulajdonítja az akciócsoport. A HFS stratégia ösztönzi a helybéli szereplőket véleményük szerint.

Ezt követően a beérkezett pályázatokról kérdeztem Adriennet, aki első körben a pályázatok elbírálásának menetéről nyilatkozott. A támogatott projektek kiválasztása nem okozott nehézséget, hiszen alapvetően törvényi szabályozások, eljárásrendek határozzák meg az alapjogosultsági szempontokat. A Magyar Államkincstár, az Irányító Hatóság és az akciócsoport is ellenőrzi a beérkezett kérelmeket, majd ezen szervezetek bírálását követően az Irányító Hatóság adja meg az utolsó jóváhagyást. „Amikor egy támogatási kérelem megkapja a végső jóváhagyást és „nyer”, akkor kezdődik az igazi munka, hiszen meg kell valósítani a projektben leírt terveket.” Ekkor a pályázóknak fel kell mérniük, hogy valamilyen okból esetleg kell-e módosításokat eszközölni. Az akciócsoport tanácsokkal segíti a pályázókat a megvalósítási folyamat során. Számukra a legnagyobb probléma akkor adódik, ha egy pályázó a 24 hónapos időszak alatt nem tudja megvalósítani a projektjét, ezért vissza kell adnia a támogatását. Ez gazdasági okból szokott előfordulni elmondása alapján (támogatási összeg nem növekedett a beszerzési árakkal szemben). További nehézségeket okozott a Covid járvány és az Orosz-Ukrán háború miatt kialakult alkatrész hiány, ez a pályázatok által beszerzendő gépek elérhetőségében jelentkezett, valamint az építőanyag és az üzemanyag árak is jelentősen emelkedtek.

Következő kérdéseim a turisztika fejlesztésére irányultak, annak sikerességére, az akciócsoport meglátásaira. Elmondása szerint 40-50 turisztikai pályázatot támogattak eddigi működésük során. Ezek a megvalósított projektek a mai napig működnek. Abaújban, Zemplénben és a Csereháton megvalósult pályázatok sokszor egymásra épülnek, ezáltal hozzájárulnak a térség turisztikai forgalmának (vendégéjszakák száma, látogatottság) növekedéséhez. Pályázataik közül számos kapcsolódik közvetetten és közvetlenül a turisztikához: vendégházak, méz, szörp, lekvár előállító üzemek. A vendégházak több esetben is a LEADER forrásból bővítették szolgáltatásaikat, mint például: szauna, dézsa, jakuzzi beszerzése. Energetikai pályázatokat is támogattak ilyen területen a minél magasabb fenntarthatóság céljaként. Véleményük szerint a szektor megerősödött, a vendég éjszaka számok növekvő tendenciát mutatnak. A projektek által a térség ismertebbé vált. A pályázatok számos esetben más gazdasági szereplőket is bevontak a megvalósításba. Az akciócsoport a beadott pályázat pontozásától kezdve arra törekedett, hogy helyi szervezetek, vállalkozások egymásra támaszkodjanak és fejlesztéseket hajtsanak végre.

Interjúm végén a partnerek/korábbi pályázókkal való kapcsolatukról kérdeztem Adriennet, aki elmondta, hogy: „Ennek nem látom akadályát, hiszen 2008 óta tevékenykedünk a térségben, tehát a legtöbb pályázó, támogatást igénylő, vállalkozó, civil szervezet és önkormányzat már ismer bennünket és többször is tudott nyertes projekt gazdája lenni, és a jövőben is számítanak a LEADER pályázati lehetőségekre.”

4.3.2 Interjúk a pályázókkal

A munkacsoport vezetőjével készült interjúm után több olyan pályázót szerettem volna megkeresni, akik támogatásban részesültek. Számos esetben több nyertes pályázatuk is volt az Abaúj Leader Egyesületnél. Adrienne ajánlásával négy pályázót kiválasztottam, akiknek 2019. szeptemberig támogatásban részesült fejlesztéseik vannak.

Mézes Gergő:

Első interjúalanyom Molnár Gergely volt. Vizsoly településen található Mézmúzeuma és Mézes Vendégháza. Gergely a közösségi médiában is aktívan részt vesz, számos interjú készült már vele több platformra is. A településen a Bibliához kapcsolódó programokon kívül a méhészete is nagy látogatottságnak örvend.

A LEADER-ről már a kezdetek óta hallott, a környéken hamar terjednek a hírek. Nem tagja az egyesületnek, viszont szeretne taggá válni, csak ideje hiányában erre nem került eddig sor elmondása szerint. A kapcsolatfelvétel véleménye szerint egyszerűen zajlott az egyesülettel, és készségesen állnak segítségére. A pályázati lehetőségekről tájékoztatták. Véleménye szerint a kommunikáció az egyesülettel „jó”.

Korábban is voltak turisztikai beruházásuk, első körben a MézMúzeum, mely teljes mértékben önerőből készült el, melynek látogatottsága éves szinten kb. 15.000 fő. Ezt követően diverzifikációs pályázat segítségével (a korábbi MVH által támogatott) hoztak létre egy szálláshely szolgáltatást. Ezt a projektet 2013- elején kezdték el megvalósítani 50 millió forintos összegből. Ezzel a vendéglátó egységgel kapcsolatos pályázatot nyújtottak be a LEADER egyesülethez, melyben grill terasszal, sókabinnal, szaunával és dézsakáddal bővítették a szolgáltatásaikat (9. ábra), mellyel az ide látogató vendégek igényeit szeretnék volna kielégíteni. További szereplőkkel is kapcsolatba került a projektek segítségével, ez egészség-turizmus formájában történt, munkaerő formájában.

A beadott projektek megvalósítása során az egyesület segítségére volt, a felmerülő problémákat könnyen tudták egymás irányába kommunikálni.

A két projekt által megvalósított fejlesztésekkel teljes mértékben meg van elégedve. Árbevétel növekedés is történt, valamint a vendéglátóhely kihasználtsága is növekedett. Ezen következmények a fejlesztések nyújtotta szolgáltatásoknak is köszönhetőek, mivel a vendégek szívesebben foglalnak szállást ezekkel a szolgáltatásokkal rendelkező szálláshelyeken.

A későbbiekben is tervez együttműködni az egyesülettel, folyamatos tervei vannak, melyek megvalósításához pályázati forrásokat szeretne igénybe venni a jövőben is.

9. ábra

***Mézes Gergő vendégházának megvalósult fejlesztései
(Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne)***

Dr. Dienes Csaba és Társa Kft.- Dr. Dienes Csaba:

Dr. Dienes Csaba Boldogkőváralja háziiorvosi praxisát látja el. Tulajdonában található a Vitamin B63 Vendégház (10. ábra), amely Boldogkőváralján található. Az épület elsődleges rendeltetését lakásnak szánták, viszont ezt később megváltoztatták vendégházzá, amely a nyári időszakban fogadja a vendégeket. Ebben volt segítségükre LEADER támogatás.

Az egyesülettel Zavodni Ferenc révén került kapcsolatba, aki Boldogkőváralja polgármestere és az Abaúj Leader Egyesület elnöke. Az egyesület tagja is.

A LEADER támogatás segítségével szálláshelyét fejlesztette, melynek során a korábbi ingatlant modernizálták és átalakították. Elmondása szerint elsősorban nagyobb léptékű beruházást szeretett volna végrehajtani, viszont azon pályázati felhívás kritériumainak nem feleltek meg. Ezen a pályázaton kívül elnyert GINOP-os pályázattal is büszkélkedhet, amely segítségével napelemeket telepítettek a vendégházra.

A pályázattal kapcsolatosan elárulta, hogy bevételei növekedtek, mivel a vendéglátóhely korábban nem üzemelt, a kihasználtsága egész nyáron teltházas. Kapcsolatait ezáltal a

pályázat által nem bővítette, mivel más szolgáltatókkal nem működik együtt, legfeljebb hirdetés gyanánt.

Az akciócsoporthoz pozitív véleménnyel van, véleménye szerint a pályázat megvalósítása alatt segítségére voltak a felmerülő problémákkal kapcsolatban. A későbbiekben is tervez együttműködni az akciócsoporthoz.

10. ábra
Vitamin B63 vendégház megvalósult fejlesztései
(Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne)

Herczeg Krisztina- Sára háza vendégház.:

A Sára háza vendégház Gagyapátiban található, amely település a Csereháti dombvidékhez tartozik, ezáltal Tokaj-Hegyalja övezettől távolabb esik, kevésbé turisztikával foglalkozó térség. Krisztinától megtudtam, hogy az egyesülettel ő is hasonló módon találkozott mint a korábbi interjúalanyok, azaz ismerősöktől.

A pályázat segítségével a vendégház udvarát alakította át (11. ábra) a különböző korosztályok igényeinek. Az eredmény megegyezik az elvárásaival elmondása alapján.

Véleménye szerint ezen a területen a turizmus nagyobb kihívások elé állítja a vállalkozásokat. Erre a jelenségre akkor mutatott rá, mikor a pályázat által nyújtott bevétel növekedésről s vendéglátóhely kihasználtságáról kérdeztem. „Ilyen gazdasági környezetben a turizmussal nem lehet fő profilban foglalkozni.”

Az akciócsoporthoz pozitív véleménnyel van, esetlegesen felmerülő kérdéseiben segítették. Valószínűsíthetően együtt fog még működni velük.

11. ábra
Sára Háza vendégház megvalósult fejlesztései,
(Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne)

Czakó Mónika- Mandalaház:

Utolsó interjúalanyom Czakó Mónika volt. A Mandalaház tulajdonosa, amely vendégház Boldogkőváralján található. Továbbá családi vállalkozásukban is szerepet vállal, amely a Bestillo pálinkaház, úgyszintén Boldogkőváralján. Közösségépítő szerepet is vállal, mivel az Aba Turisztikai Egyesület társelnöke. Az Abaúj Leader Egyesület tagja is.

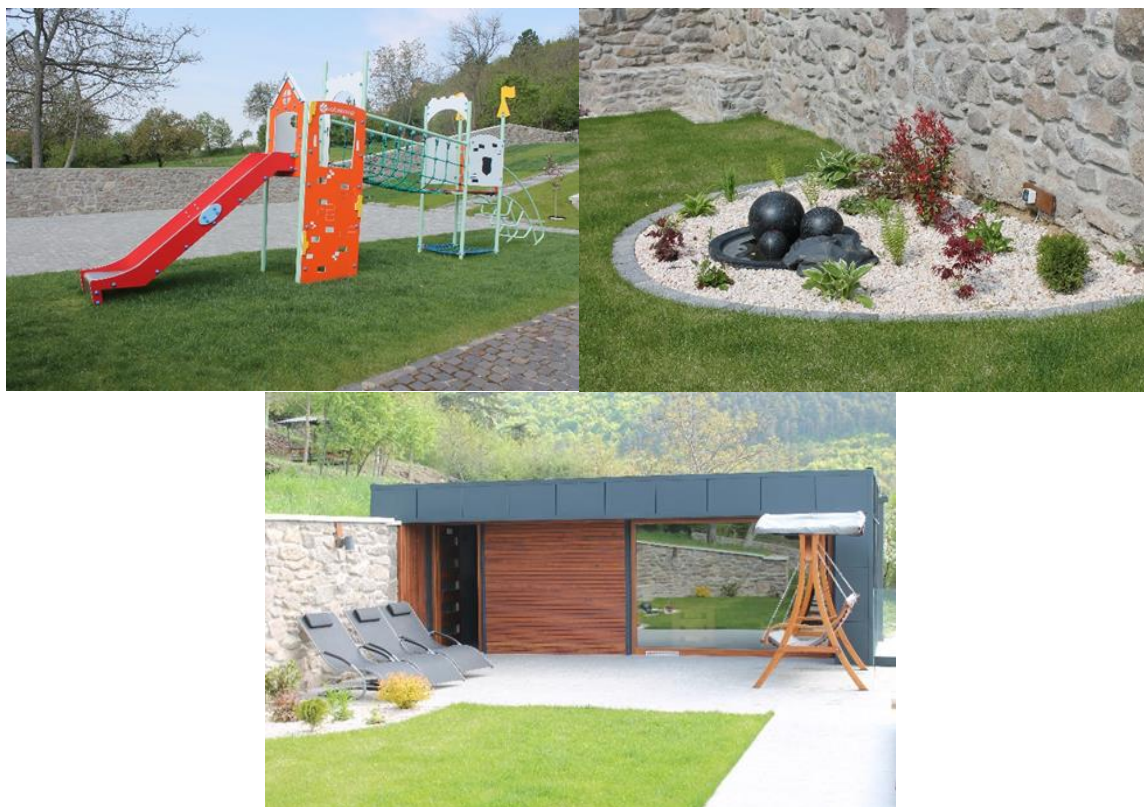
Ezzel a vendégházzal kapcsolatos pályázatuk nem volt korábban más forrásból sem. A többi vállalkozásuknál viszont más forrásokból (ÉMOP) is történtek fejlesztések, ezek 2009-ben történtek.

A turisztikai pályázatot megelőzően is volt kapcsolata az egyesülettel, 2014-ben a Bestillo pálinkaház gyártásának fejlesztésére kaptak támogatást.

Az egyesület által nyújtott támogatások segítségével alakították ki a Mandalaház vendégházat, valamint a 2014-2020 Helyi Fejlesztési Stratégia általi felhívás segítségével a vendégházszolgáltatásait bővítették. Ennek keretében szaunaház, relaxációs kert, csúszda is helyet kapott a vendégház nyújtotta szolgáltatások között. További tervei is vannak a vállalkozásaik fejlesztésére, erre számos más pályázati forrást is szeretne felhasználni.

A szolgáltatások (12. ábra) fejlesztésére vonatkozó pályázat nem hozott akkora forgalombeli növekedést, mint amire számítottak előzetesen. Véleménye szerint ezen extra szolgáltatások tervezésénél rossz eszközöket választott ki. A vendégéjszakák számában jelentős változás nem történt. Tapasztalata szerint a Covid okozta vendégigények is közrejátszanak az extra szolgáltatások kevésbé kihasználásában. Számos esetben a vendégek olyan szállást keresnek, ahol egyedül vannak, más vendégekkel nem kell osztozniuk. Vendégházuk ezen igényeket nem tudja kiszolgálni.

A pályázat megvalósításánál hasonló problémákkal találkozott, mint a többi gazdasági szereplő. A gazdasági helyzet által okozott alapanyagár drágulása a pályázat kivitelezését nehézségek elé állította. Erre a problémára korábban Nagyné Szunyogh Adrienne is felhívta a figyelmemet.

12. ábra
Mandala vendégház megvalósult fejlesztései
(Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne)

Az akciócsoporthal kapcsolatosan pozitív tapasztalatai vannak. Véleménye szerint: „A mögöttük lévő intézményi struktúra nehézkes.”

Ezek az interjúk mindkét oldal tapasztalatairól számot adnak. A pályázói oldalon több különböző véleményt is megismerhettem. Túlnyomórészt pozitív véleménnyel vannak a megvalósított pályázatukról. A gazdasági helyzet okozta nehézségek számos esetben szóba kerültek.

5. Következtetések és javaslatok

A 154 taggal rendelkező Abaúj Leader Egyesület vizsgálata során megfigyelhető, hogy a területi tagoltságát tekintve igen különböző fejlesztési igényeket különböztethetünk meg. Az akciócsoport törekedett a LEADER alapelveket betartani és azokhoz alakítani a stratégiáját. Az érintetteket megfelelő módon és a modern kor követelményeinek megfelelően próbálták tájékoztatni. Ahogy az Integrált vidékfejlesztés című tanulmányban fogalmazza meg G. Fekete Éva, a helyi szereplők bevonása széles körben foglalja magában a különböző gazdasági és társadalmi érdekcsoportokat, valamint a jellegzetes köz- és magánintézményeket (G. FEKETE 2013). A bevont helyi szereplők számos esetben más szereplőknek is segítséggel szolgáltak, akár mint magánszemély, akár mint egy szervezet vezetője, mint például Czakó Mónika az Aba Turisztikai Egyesület társelnöke. Az intézkedési terv által kiírt intézkedések az esetek többségében a pályázók az elképzeléseiknek megfelelően tudták azt felhasználni. Ezen pályázók sikere a területükhöz való szakértelemnek is köszönhető és a korábbi pályázati tapasztalatokat is kamatoztatták. Az interjúalanyok többségén azt vettem észre, hogy pozitívan mesél az egyesülettel való kapcsolatáról.

A területi lehatárolás során az akciócsoport a térség előregedő és hanyatló jövőképét felmérték, ezt mint helybéli lakos látom és tapasztalom. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy egy községben lakhatok, azaz Ináncson, az Encsi járásban. Az Encsi és Szikszói járás számos települése kevésbé igényel fejlesztési munkát. A Gönci járás turisztikai potenciálját számos településen megfelelő módon fejlesztették, viszont a járás számos többi településén az akciócsoport nem hajtott végre fejlesztéseket. Ezeken a településeken a kapcsolatrendszer nem alakult ki megfelelően, továbbá a turizmushoz köthető ágazatok, például a termelők nem alakítottak ki kapcsolati rendszereket. Ezzel véleményem szerint a kevésbé fejlett területeket hátrányosan részesítették támogatásban.

Az akciócsoport meglévő turisztikai szolgáltatók fejlesztésére irányuló felhívása számos pályázó esetében pozitív eredményt hozott. Véleményem szerint nem csak a meglévő turisztikai szolgáltatókat kellett volna megcélolniuk a Helyi Fejlesztési Stratégiában megjelenő intézkedésekkel. Ezek a pályázók számos esetben meglévő kapcsolatrendszerrel rendelkeznek, új kapcsolatokat nem építenek ki, ezáltal a többi piaci szereplő fejlődését nem

segítik elő. Az új piaci szereplők támogatásával további munkahelyeket lehetne létrehozni, akár a képzett, akár a képzetlen társadalmi rétegből érkezőknek. Ezek az új projektek számos esetben helyi vállalkozókat vonnának be a projektjük megvalósításához, azaz a gazdasági szereplőket és más ágazatokat is támogatnák. Az új támogatott projektek által létrejövő szolgáltatók becsatlakoznának a meglévő szereplők piacára, ezáltal versenyhelyzet alakulna ki. Ez a verseny a meglévő piaci szereplőket fejlesztésre és bővítésre ösztönözné. Továbbá az új turisztikai szolgáltatók más turisztikához kapcsolódó ágazatokkal is kapcsolatokat építenének ki és támogatnak (például: termelők, múzeumok, idegenvezetők). Véleményem szerint az intézkedések között egy új szereplők bevonását támogató intézkedést is meg kellett volna fogalmazni, amely keretében meglévő vállalkozások portfólióját bővítettek volna a turizmus ágazatával, ezáltal a támogatási összegek alacsonyabbak lettek volna, mint az új szereplők létrejöttének támogatásával. Ezek a projektek magasabb támogatási összeget igényeltek volna, mint a megvalósított meglévő turisztikai létesítmények fejlesztése, viszont számos új munkahelyet is létrehoztak volna, talán kevésbé fejlett településeken is. Gondolataim szerint ez a két intézkedési terv tudta volna a turizmus ágazatát bővíteni, színesíteni.

A Helyi Fejlesztési Stratégiában továbbá megfogalmazásra került a környezeti erőforrások kiaknázása és azok érintetlenségének potenciálja. Ezek turisztikával történő hasznosítására az akciócsoport a 4. számú intézkedést dolgozta ki, melyben tájgondozást és a természeti örökségekhez kapcsoló infrastruktúrát szerették volna fejleszteni. Ezzel kapcsolatosan a Hernád folyóra alapú pályázatok száma mindösszesen egy darab volt. Ezáltal a piaci szereplők kapcsolatrendszere véleményem szerint nem alakult ki ilyen téren. A folyó mentén más forrásokból történik ezen turisztikai ágazat kiépítése. Az egyesület ezeket a szereplőket is elérhette volna a Stratégia megvalósítása során. A Gönci járás nyugati oldalán található Hernád folyó lehetőséget nyújtott volna a járás más településeinek is abban, hogy becsatlakozzanak a turizmusba.

6. Összefoglalás

A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei Abaúj Leader egyesület akciócsoportjának munkáját vizsgáltam meg és mutattam be. A 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégia turizmus fejlesztésére irányuló intézkedéseit vizsgáltam meg továbbá. Az egyesület három mikrotérsege a leghátrányosabbak közé tartozik, gazdasági potenciálja a területnek alacsony. Ez a három járás az Encsi-, a Szikszói- és a Gönci járás. A lefedett területet a vidéki térségek általános problémái jellemzik. Az előregedő és elvándorló társadalmi trendek jellemzik a településeket. Ezen tendenciák kiváltó oka a korábban említett gazdasági szektor fejletlensége, a munkalehetőségek, valamint az alapellátást biztosító intézmények hiánya. A térség településrendszere jellemzően aprófalvas. Ezen és még további számos probléma miatt az egyesület vidékfejlesztő tevékenysége a térségben rendkívül fontos. Ezért szerettem volna a vidékfejlesztés ezt a módszerét vizsgálni dolgozatom során.

A térségben a turizmus és a hozzátartozó szolgáltatások kevésbé elterjedtek, viszont a térségben számos potenciális fejlesztési lehetőség fellelhető. Az akciócsoport a HFS kidolgozása során ezért ezen ágazatok fejlesztésére is dolgozott ki terveket és intézkedéseket. Ezért ennek acélterület fejlesztését vizsgáltam.

A dolgozatom anyag és módszer részében ismertettem az Abaúj Leader Egyesületet. Az akciócsoport bemutatása közben kitértem az egyesület által lefedett terület erősségeire és gyengeségeire, valamint a területi lefedettségére. Ebből kiderül, hogy az egyesület a Szlovák-Magyar határtól egészen Szikszóig tart, keletről a Zempléni-hegység, nyugatról a Csereháti-dombság határolja le a területet. Továbbá bemutattam a négy vizsgált pályázatomnak helyszínt adó településeket, ezek a települések: Boldogkőváralja, Gagyapáti és Vizsoly.

Első körben a 2014-2020-as Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozását vizsgáltam, melyből megtudtam, hogy modern módszereket és szemléleteket alkalmaztak. A stratégia során a Leader megközelítés alapelveit az akciócsoport megfelelő módon alkalmazta. Bevonták a különböző szférákat a stratégia megalkotásába és annak megvalósításába.

Ezt követően a terület összefoglaló adatait vizsgáltam meg, melyből kiderült, hogy a három lefedett közigazgatási egység, azaz a járások gazdaságilag a hátrányosabb helyzetűek közé sorolhatóak, közülük a Gönci járásban a legalacsonyabb a keresetek nagysága. A demográfiai adatokat vizsgálva elmondható, hogy a térségben a népesség száma csökkenő

tendenciát mutat, ahogy azt korábban is megfogalmaztam. A terület turizmusának alakulását vizsgáltam még ezen adatsorok segítségével, melyből kiderül, hogy a Gönci és Encsi járásban az évek alatt a vendéglátóhelyek száma kevésbé esett vissza, még a Szikszói járásban ezek az értékek drasztikusan visszaestek.

Majd ezt követően a turizmus fejlesztésére irányuló intézkedéseket vizsgáltam, mivel ebben az ágazatban lehet elérni a legszembetűnőbb változásokat. A vizsgált felhívásra 14 nyertes pályázat beadása történt meg. A pályázati tapasztalatokat szerettem volna vizsgálni, ezért az interjúzás módszerét választottam.

A megvalósítás vizsgálatában az egyesülettől Nagyné Szunyogh Adriennel való interjúm segített, aki a munkacsoport vezetője. Ő beszámolt a korábban vizsgált HFS megalkotásáról és magáról a pályázatokkal kapcsolatos tapasztalatairól. Ő pozitív tapasztalatokról számolt be a stratégia megvalósításával kapcsolatban. A vele készült interjú után segítségét kértem abban, hogy szerinte mely pályázók-pályázatok vizsgálata lenne sikeres számomra. Adrienne segítségével a turizmus fejlesztésére irányuló pályázatok közül kiválasztásra került négy. Tehát a támogatottak részéről négy turizmus és vendéglátással kapcsolatos pályázóval készítettem rövid interjút. Ezek a pályázók jellemzően nem egy projektet valósítottak meg az akciócsoportnak köszönhetően, ezért tapasztalataik sokrétűek. Az interjúk során szerettem volna megismerni az együttműködő felek véleményét, elégedettségét. Az interjúalanyok is többségében a pályázataik sikeréről számoltak be, kritikát az akciócsoportról nem fogalmaztak meg. A pályázataik által megvalósított fejlesztések sikerét egyedül a 2020-ban megjelent Covid járvány befolyásolta véleményük szerint.

Ezen információk segítségével vizsgáltam meg a 2014-2020-as időszak turizmusra vonatkozó projektjeinek megvalósulását és igyekeztem annak esetleges hiányosságait bemutatni, a 2008-ban megalapult akciócsoport esetében.

A primer és a szekunder kutatás alapján pozitív képet alkottam az egyesületről, viszont a térség adottságait ismerve olyan kiaknázatlan területeket fedeztem fel, amelyet véleményem szerint figyelmen kívül hagytak. Összességében a modern turisztikai trendeket nagyobb mértékben számításba kellett volna vennie az egyesületnek a fejlesztendő területek megalkotásakor. Ezek a célok egyike a vízi turizmus fejlesztése, melyet összesen csak egy pályázat keretén belül támogattak. Az Abaúj Leader Egyesület sikere továbbra is az érintettek bevonásával és a megfelelő fejlesztési területek meghatározásával tartható fent.

Felhasznált irodalom

1. CSÁKI CS. (2000): A Világkereskedelmi tárgyalások újabb fordulója és a magyar mezőgazdaság, Közgazdasági Szemle, XLVII. évf., 2000. május (444-456. o.)
2. EGRI Z., KŐSZEGI I. (2016): Vidékfejlesztés jegyzet, „Felsőoktatási intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében a Neumann János Egyetemen” c. projekt keretében készült.
3. FARKAS T. (2002): Vidékfejlesztés a fejlődéstudományok és a fejlesztési koncepciók tükrében. Tér és társadalom 16 : 1 pp. 41-57. , 17 p. doi: 10.17649/TET.16.1.836.
4. FEHÉR A. (1998): A vidék fogalmáról és a vidéki területek lehatárolásáról. Gazdálkodás, 42.évfolyam, 5. szám, 54-59
5. FINTA I. (2020): A többszintű kormányzás gyakorlati tapasztalatai a LEADER fejlesztési módszer tükrében Magyarországon. KRTK Regionális Kutatások Intézete, 2022 pp. 69-77. (ISBN 978 615 5949 11 1)
6. FINTA I. (2020): A vidékfejlesztés lépcsői a rendszerváltástól napjainkig. Tér és társadalom, 34 (4). pp. 172-177. ISSN 0237-7683 (nyomtatott); 2062-9923 (online)
7. FINTA I. (2022): A vidékfejlesztés megítélése az európai és a magyar fejlesztéspolitikában. Pécs : Publikon Kiadó, 2022 pp. 209-224. (ISBN 978-615-5457-98-2)
8. G. FEKETE É. (2013): Integrált vidékfejlesztés. Miskolc „Cross border training of economic experts in distance learning network” project (CROSSEDU) HUSK/1101/1.6.1-0300
9. GLATZ F. (2010): Vidékpolitika, vidékfejlesztés és új intézményei, Sikeres vidéki térségek, Párbeszéd a vidékért . MTA Történettudományi Intézet - MTA Társadalomkutató Központ, Budapest, pp. 7-16. ISBN: 9639627338
10. GODA, P., HAMZA E., MEZEI K., RÁCZ K. (2022): A vidékfejlesztés helye és szerepe a fejlesztéspolitikában. Gazdálkodás, 66 (6). pp. 532-558. ISSN 0046-5518
11. GYULAI I. (2000): A fenntartható fejlődés. Tankönyv Ökológiai, Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, Miskolc

12. ILLÉS I. (2009): A területfejlesztés pénzügyi eszközei az Európai Unióban és Magyarországon. Közgazdasági Szemle Alapítvány (Economic Review Foundation), vol. 0(7), pages 677-698.
13. KIS K., Szekeresné KÖTELES R. (2010): A helyi akciócsoportok szerepe a versenyképes és fenntartható vidékfejlesztés megvalósításában, Tér és Társadalom, 24(3), o. 119–135. doi: 10.17649/TET.24.3.1331.
14. KOVÁCH I. (2013): A vidék az ezredfordulón, A jelenkori magyar vidéki társadalom szerkezeti és hatalmi változásai. Metszetek - Társadalomtudományi Folyóirat 2 : 2-3 pp. 299-307. , 9 p.
15. KOVÁCS A. D. (2015): A vidék fogalma, lehatárolása és új tipológiai kísérlete. Tér és Társadalom, 29 (1). pp. 11-34. ISSN 2062-9923
16. KOVÁCS D., PÓLA P., FINTA I. (2011): A LEADER program és az alulról építkező vidékfejlesztés néhány tapasztalata Magyarországon. Gazdaság És Társadalom, (3-4). pp. 81-108. ISSN 0865-7823
17. MÁTÉ P., TÓTH T. (2022) A LEADER program a fókuszban... múlt, jelen, jövő? Studia Mundi - Economica, 9 (1). pp. 104-118. ISSN 2415-9395
18. OLAJOS I. (2008) A vidékfejlesztési jog kialakulása és története. CEDR Agrár- és környezeti jogi monográfiák, 2 . Novotni Alapítvány, Miskolc. ISBN 9789639360570
19. ORBÁN E. (2015) „A regionális politika helyzete és perspektívái”, Tér és Társadalom, 29(3), o. 73–92. doi: 10.17649/TET.29.3.2647.
20. PÓLA P., CHEVALIER P. ÉS MAUREL M.-C. (2015): „A LEADER akciócsoportok és partnerségi hálózatok működésének tanulságai Baranya megyében”. Tér és Társadalom, 29(1), o. 175–194. doi: 10.17649/TET.29.1.2687.
21. SZEMLÉR T. (2019): Az Európai Unió költségvetése és közös politikák: fejlődés és jövőkép. doi: 10.32559/et.2019.1.1 Évf. 22 szám 1 :Európai Tükör
22. VARGA E. (2010): A LEADER Program hazai gyakorlatáról. In: Gazdálkodás, 54. évf., 6. szám, pp. 609–619.

Internetes források:

Internet I: <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

Letöltés dátuma: 2022.12.10.

Internet II: <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu>

Letöltés dátuma: 2023.08.26.

Internet III: <https://www.oeny.hu/oeny/teir/#!/tablo/10>

Letöltés dátuma: 2023.04.07.

Internet IV: <https://www.oeny.hu/oeny/teir/#!/alkalmazasok/tematikusterkep>

Letöltés dátuma: 2023.06.20.

Ábrák jegyzéke

1. ábra Az egyesület lakossága és a vármegye lakossága 2022-ben

Forrás: TeIR 2023 <https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/tablo/10> (Internet III), Saját szerkesztés

2. ábra Kedvezményezett települések a 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet szerint

Forrás: TeIR Tematikus térképek

<https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/alkalmazasok/tematikusterkep> (Internet IV)

3. ábra A járások lakosságának alakulása (2010-2020)

Forrás: <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp> (Internet I) , Saját szerkesztés

4. ábra A tíz ezer főre jutó vendéglátóhelyek száma a Gönci járásban

Forrás: <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu> (Internet II), Saját szerkesztés

5. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a munkavállalók lakcíme szerint 2021-ben

Forrás: <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu> (Internet II), Saját szerkesztés

6. ábra A tíz ezer főre jutó vendéglátóhelyek száma a Encsi járásban

Forrás: <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu> (Internet II), Saját szerkesztés

7. ábra A tíz ezer főre jutó vendéglátóhelyek száma a Szikszói járásban

Forrás: <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu> (Internet II), Saját szerkesztés

8. ábra A stratégiát alkotó lépések

Forrás: Nagyné Szunyogh Adrienne, Saját szerkesztés

9. ábra Mézes Gergő vendégházának megvalósult fejlesztései

Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne

10. ábra Vitamin B63 vendégház megvalósult fejlesztései

Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne

11. ábra Sára Háza vendégház megvalósult fejlesztései

Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne

12. ábra Mandala vendégház megvalósult fejlesztései

Fotó: Nagyné Szunyogh Adrienne

Mellékletek

1.melléklet: Interjú kérdések

Kérdések az akciócsoporthoz:

1. A HFS stratégia kidolgozása során mennyire volt nehéz meghatározni a célterületeket?
2. A kidolgozásban segítő társ szervezetek milyen aktivitást mutattak és ezen kapcsolatok kialakítása milyen hosszú folyamatokat vett igénybe?
3. A támogatott projektek kiválasztása valamilyen nehézséget okoztak?
4. A támogatott projektek/partnerek milyen kihívások elé állították az akciócsoporthoz?
5. A turizmus fejlesztésére irányuló stratégiai pontok megvalósítását milyen hatékonyságúnak gondolják?
6. Összességében hogy értékelnék a kiválasztott projekteket?
7. A kiválasztott projektek /partnerek a jövőben is együtt szeretnék dolgozni az egyesülettel?
8. A projektek megvalósításában milyen nehézségek akadtak?
9. A turisztikai pályázatok véleményük szerint előre lendítették ezen ágazatot a fejlesztési területen?
10. A fejlesztendő ágazatok a várt módon kapcsolódtak össze és segítették egymást?

2.melléklet: Interjú kérdések

Kérdések a projektben résztvevők felé:

1. Milyen módon szereztek tudomást az egyesület működéséről? Korábban volt e kapcsolatuk az egyesülettel?
2. Volt-e már korábban turizmussal kapcsolatos fejlesztésük (milyen forrásból)?
3. A kapcsolatfelvétel mennyire volt könnyű?
4. A beadandó projektek elkészítése zökkenőmentesen valósult meg?
5. A projekt megvalósításában mennyire volt segítségre az akciócsoporthoz?
6. A későbbiekben tervez együttműködni az egyesülettel?
7. A projekt eredménye megegyezik az elvárásaival?
8. Bővítette kapcsolatait a projektje segítségével? Esetleg más szervezetekkel/ vállalkozásokkal/ termelőkkel együttműködik a projektnek köszönhetően?
9. A bevétel növekedés szempontjából hasznos volt e a projekt?
10. Nőtt a vendéglátóhely kihasználtsága?

2.melléklet: Konzultációs nyilatkozat

NYILATKOZAT

Gazsi Máté (hallgató Neptun azonosítója: **TZBJPS**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Gyöngyös, 2023. október 31.

Dr. Koncz Gábor
belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

3.melléklet: Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Gazsi Máté
A Hallgató Neptun kódja: TZBJPS
A dolgozat címe: Az Abaúj LEADER helyi akciócsoport szerepe a turizmus fejlesztésében
A megjelenés éve: 2023
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

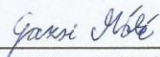
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023 év 10 hó 30 nap

Hallgató aláírása